

KUNST EN CULTUUR

FACULTEIT DER GEESTESWETENSCHAPPEN

VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0721

© 2020 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING MEDIA, KUNST, DESIGN EN ARCHITECTUUR, DE MASTEROPLEIDING HERITAGE STUDIES EN DE MASTEROPLEIDING KUNST- EN CULTUURWETENSCHAPPEN VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	6
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	6
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	10
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	16
BIJLAGEN	33
BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN	35
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	39
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	42
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	43

Dit rapport is vastgesteld op 3 april 2020.

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING MEDIA, KUNST, DESIGN EN ARCHITECTUUR, DE MASTEROPLEIDING HERITAGE STUDIES EN DE MASTEROPLEIDING KUNST- EN CULTUURWETENSCHAPPEN VAN DE VRIJE UNIVERSITEIT AMSTERDAM

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

Naam van de opleiding:	Media, Kunst, Design en Architectuur
CROHO-nummer:	55822
Niveau van de opleiding:	bachelor
Orientatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Afstudeerrichtingen:	Media Kunst Design Architectuur
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/05/2020

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Naam van de opleiding:	Kunst- en Cultuurwetenschappen
CROHO-nummer:	60087
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	Architectuurgeschiedenis Comparative Arts and Media Studies Design Cultures Kunst, Markt en Connaisseurschap Contemporary Art History
Locatie(s):	Amsterdam
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands, Engels
Vervaldatum accreditatie:	01/05/2020

Masteropleiding Heritage Studies

Naam van de opleiding:	Erfgoedstudies
CROHO-nummer:	60808
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	-
Locatie(s):	Amsterdam

Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Engels
Vervaldatum accreditatie:	01/05/2020

Het bezoek van het visitatiepanel Kunst en Cultuur aan de Faculteit der Geesteswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats van 11 – 13 december 2019.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 28 januari 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur, de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en de masteropleiding Heritage Studies beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. J. (Jan) Baetens, hoogleraar Algemene Literatuurwetenschap en Culturele Studies aan de KU Leuven (België) [voorzitter];
- Dr. J. (Jeroen) Boomgaard, lector Art & Public Space aan de Gerrit Rietveld Academie;
- Dr. M.T.A. (Marie-Thérèse) van Thoor, universitair hoofddocent Heritage & Cultural Values binnen de sectie Heritage & Architecture van de Faculteit Bouwkunde van de TU Delft;
- Prof. dr. J.B.H. (Johan) de Haan, hoofdconservator bij het Museum Paleis Het Loo, zelfstandig onderzoeker en bijzonder hoogleraar Toegepaste Kunsten en Kunstnijverheid aan de Radboud Universiteit;
- Prof. dr. J. (Joost) Raessens, hoogleraar Media Theory aan de Universiteit Utrecht;
- M. (Mirjam) Deckers BA, masterstudent van de research master Arts & Culture aan de Rijksuniversiteit Groningen [student-lid].

Het panel werd ondersteund door drs. R.L. (Renate) Prenen en dr. F. (Fiona) Schouten, die optraden als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De beoordeling van de Media, Kunst, Design en Architectuur, de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en de masteropleiding Heritage Studies aan de der Geesteswetenschappen van de Vrije Universiteit Amsterdam was onderdeel van de visitatiegroep Kunst en Cultuur. Van februari 2019 tot en met november 2019 beoordeelde het panel in totaal 34 opleidingen aan 10 universiteiten. Het cluster bestond uit de volgende deelnemende instellingen: Erasmus Universiteit Rotterdam, Universiteit Leiden, Open Universiteit, Rijksuniversiteit Groningen, Maastricht University, Universiteit van Amsterdam, Tilburg University, Radboud Universiteit, Universiteit Utrecht en Vrije Universiteit Amsterdam.

Het cluster Kunst en Cultuur heeft de logistieke en praktische begeleiding van de visitatie en de rapportage uitbesteed aan evaluatiebureau QANU. Dr. Fiona Schouten begeleidde het cluster als coördinator van QANU. Dr. Fiona Schouten, Petra van den Hoorn MSc, dr. Jesseka Batteau, drs. Renate Prenen, drs. Erik van der Spek, Marcella van Schie MA en drs. Lieke Ravesteyn MBA traden op als secretaris in het cluster.

Het visitatiepanel

Voor elk bezoek is een (sub)panel samengesteld, waarbij rekening is gehouden met de expertise, onafhankelijkheid en beschikbaarheid van de panelleden. Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. J. (Jan) Baetens [voorzitter]
- Prof. dr. A. (Annick) Schramme [voorzitter]
- Prof. dr. P.B.M. (Paul) van den Akker
- Dr. J. (Jeroen) Boomgaard
- Prof. dr. R.L. (Rosemarie) Buikema
- Prof. dr. A.S. (Ann-Sophie) Lehmann
- Prof. dr. K. (Karel) Vanhaesebrouck
- Prof. dr. H.J.G. (Henri) Beunders
- Em. prof. dr. S.L. (Sible) de Blaauw
- Drs. A.N. (Lex) ter Braak
- Em. prof. dr. C.A. (Claudine) Chavannes-Mazel
- Prof. dr. P.A.J.M. (Peter-Arno) Coppen
- Drs. P.H.G.J. (Patrick) Cramers
- Prof. dr. M. (Mark) Delaere
- Prof. dr. M. (Mark) Deuze
- Prof. dr. A. (Alexander) Dhoest
- Drs. M.J. (Marie-Jose) Eijkemans
- Em. prof. dr. R.E.O. (Rudi) Ekkart
- Prof. dr. phil. W.D. (Wolf-Dieter) Ernst
- Prof. dr. J.B.H. (Johan) de Haan
- Prof. dr. K. (Koenraad) Jonckheere
- Prof. dr. S. (Susan) Legene
- Prof. dr. P. (Philippe) Meers
- Drs. Y.H.M. (Yoeri) Meessen
- Prof. dr. J. (Joost) Raessens
- Prof. dr. M. (Margriet) Schavemaker
- Drs. E.A.M. (Liesbeth) Schöningh
- Prof. dr. C.B. (Cas) Smithuijsen
- Dr. M.T.A. (Marie-Thérèse) van Thoor
- Prof. dr. E. (Lies) Wesseling
- Dr. M (Marlous) Willemsen
- M. (Mirjam) Deckers BA [student-lid]
- S.W.J. (Stef) van Ool BA [student-lid]
- V.L. (Vivian) van Slooten MA [student-lid]
- E.M. (Eeke) van der Wal MA [student-lid]
- Prof. dr. A. (Ann) Rigney [referent Universiteit van Amsterdam]
- Em. prof. dr. C. (Carel) Jansen [referent Taal- en cultuurstudies Universiteit Utrecht]
- Prof. dr. E.J. (Liesbeth) Korthals Altes [referent Taal- en cultuurstudies Universiteit Utrecht]
- Dr. J.W. (Jan Willem) Honig [referent Taal- en cultuurstudies Universiteit Utrecht]
- Prof. dr. D. (Dominiek) Sandra [referent Taal- en cultuurstudies Universiteit Utrecht]
- Dr. K.E. (Kim) Knibbe [referent Taal- en cultuurstudies Universiteit Utrecht]

Vorbereiding

Op 10 september 2018 vond de voorzitterstraining plaats. Daarbij informeerde QANU de panelvoorzitter over zijn rol tijdens de visitaties. Ook werd hij geïnformeerd over de van toepassing zijnde beoordelingskaders, de werkwijze en de planning van bezoeken en rapportage. Het panel kwam voor de eerste keer bijeen in een startvergadering op 14 januari 2019, waarin de beoordelingskaders, het visitatieproces en de planning aan bod kwamen. Tevens werd een werkwijze voor de visitaties afgesproken.

De coördinator stelde een bezoekprogramma op in overleg met de contactpersonen van de faculteit. De faculteit selecteerde vervolgens voor elke gespreksronde representatieve gesprekspartners. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 3.

In de aanloop naar het visitatiebezoek aan de Vrije Universiteit Amsterdam ontving QANU de zelfevaluatie rapporten van de opleidingen en stuurde deze door aan de panelleden. De coördinator en panelvoorzitter maakten een selectie van 15 eindwerken van elk van de te beoordelen opleidingen. Deze eindwerken werden geselecteerd uit een lijst van afgestudeerden over de periode 01-09-2017 tot 30-09-2018. Daarbij hielden de coördinator en voorzitter rekening met variatie in onderwerpkeuze, afstudeervariant, begeleiding en beoordeling. Voor de bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur (totaal 39 eindwerken) werden 4 eindwerken voor de afstudeerrichting Media geselecteerd (uit 12 afgestudeerden), 3 voor de afstudeerrichting Kunst (uit 9 afgestudeerden), 5 voor Design (uit 13) en 2 voor Architectuur (uit 4). De laatste scriptie was volgens een vrij programma en niet in een van de varianten geschreven. Voor de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen (totaal 34 eindwerken) werden 5 eindwerken voor de afstudeerrichting Comparative Arts and Media Studies (totaal 13) geselecteerd, 2 voor de afstudeerrichting Design Cultures (totaal 5), 2 voor Kunst, Markt en Connaisseurschap (totaal 4), 2 voor Contemporary Art History (totaal 3), 1 voor Kunstgeschiedenis (totaal 2) en 3 voor Architectuurgeschiedenis (totaal 7). De masteropleiding Erfgoedstudies kent geen aparte afstudeerrichtingen.

De panelleden bestudeerden het zelfevaluatie rapport, de eindwerken en de bijbehorende beoordelingsformulieren en stuurden hun bevindingen op naar de secretaris. De secretaris verzamelde de vragen en opmerkingen van het panel in een document en verspreidde dit onder de panelleden.

Voorafgaand aan het bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de voorlopige bevindingen naar aanleiding van de zelfevaluatie rapporten, de gelezen scripties en de taakverdeling ter sprake kwamen.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 11-13 december 2019. Voorafgaand aan en tijdens het bezoek bestudeerde het panel aanvullend materiaal. Een overzicht van dit materiaal is te vinden in bijlage 4. Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de examencommissie. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel beëindigde het bezoek met een intern overleg om de voorlopige bevindingen te formuleren. Ter afsluiting van het bezoek gaf de voorzitter een publieke mondelinge toelichting, waarin hij de voorlopige indrukken en algemene observaties van het panel presenteerde.

Consistentie en ijking

De consistentie in de beoordeling werd op diverse manieren geborgd:

1. Het panel werd zodanig samengesteld dat de voorzitter en een aantal panelleden bij meerdere visitatiebezoeken aanwezig waren.
2. De coördinator was aanwezig bij het opstellen van de voorlopige bevindingen aan het eind van elk bezoek.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan de coördinator voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de coördinator het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de

coördinator en de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit en aan het College van Bestuur van de universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een associate degree-, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op twee standaarden een 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een of twee standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op drie of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

Beoogde leerresultaten

De bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur (MKDA) heeft tot doel studenten op te leiden tot kritische deskundigen aangaande beeld, object en ruimte en de manier waarop deze elementen functioneren in de huidige samenleving. De opleiding omvat vier afstudeerrichtingen: Media (film, televisie en games); Kunst (schilderkunst & grafiek, sculptuur, nieuwe media); Design (mode, (gebruiks)voorwerpen, typografie & grafische vormgeving, wooncultuur); en Architectuur (architectuur, wooncultuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur).

Het panel is bijzonder positief over het profiel van de bacheloropleiding MKDA. Het vindt de combinatie van vier disciplines, waarbij zowel onderlinge verbinding, verbreding als verdieping worden gezocht, geslaagd. De designcomponent is onderscheidend. Het panel adviseert om het unieke profiel beter voor het voetlicht te brengen en de naamgeving van de opleiding daarop aan te laten sluiten. Het panel is tevreden over de beoogde leerresultaten van de opleiding. Het stelt vast dat de eindtermen aansluiten bij de vereisten vanuit het (internationale) vakgebied en beroepenveld en passend zijn voor een academische opleiding op bachelorniveau.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de bacheloropleiding MKDA zodanig is opgebouwd dat zij studenten in staat stelt de eindkwalificaties te behalen. De opleiding is voldoende samenhangend. Het panel is ook positief over de inhoud. Behalve aan vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt de opleiding voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel is vol lof over de brede gemeenschappelijke vakken alsook de specialisatiemogelijkheden. De opleiding is erin geslaagd om een mooie balans te vinden tussen verbinding, verbreding en specialisatie.

Het panel oordeelt positief over het academische karakter en over de integratie tussen theorie en praktijk. In de diverse cursussen is er aandacht voor de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen in de beroepspraktijk. Ook krijgen studenten voldoende mogelijkheden om hun academische, wetenschappelijke en professionele vaardigheden verder te ontwikkelen. Het panel waardeert dat studenten veelvuldig op excursie gaan en de mogelijkheid hebben tot het lopen van een stage. Het panel is positief over de internationaliseringsambities van de opleiding en stelt vast dat deze zijn ingegeven door relevante inhoudelijke overwegingen. In de praktijk wisselt de mate waarin er al sprake is van een mixed classroom. Dit verdient nadere aandacht. Ook vraagt het panel aandacht voor zijn constatering dat de opleiding vrij intern gericht is. Een versterking van externe (nationale en internationale) samenwerkingsverbanden zal de onderwijsleeromgeving verder kunnen verrijken.

Het panel is tevreden over de opzet van de verschillende cursussen. Het onderwijsmateriaal is degelijk van opzet. De toegepaste werkvormen zijn voldoende in lijn met de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. Over het algemeen is de opleiding goed studeerbaar. Dit is mede dankzij de adequate begeleiding door docenten tijdens de vakken en scriptie. De gedegen vormgeving van het scriptietraject, met strakke afspraken en deadlines, werkt goed en draagt duidelijk bij aan een kortere doorlooptijd van het afstudeerproces. De stages leiden echter veelal tot studievertraging. Een heroverweging van de omvang en inrichting van de stages is gewenst. Door het benutten van extra studiemogelijkheden doen veel studenten langer over hun studie dan de nominale studieduur. Zij leggen daarmee een grotere druk op het onderwijssysteem, inclusief de inzet van docenten. Het panel adviseert een sterkere sturing op nominaal studeren en een begrenzing van de dienstverlening.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een kwaliteitscultuur waarin zaken worden besproken en opgepakt. Studenten waarderen de

betrokkenheid en toegankelijkheid van hun docenten. Het panel constateert dat de kwantiteit van de staf voldoende is om het programma adequaat uit te voeren. De personele situatie is zorgelijk. De werkdruk is hoog en er zijn veel tijdelijke medewerkers. Een nieuw onderwijs-urenmodel zal mogelijk tot een nog hogere werkdruk leiden. Het panel stelt vast dat het faculteitsbestuur de problemen onderkent en werkt aan oplossingen. Het adviseert de werkdruk blijvend goed te monitoren en eventueel aanvullende maatregelen te nemen.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Het facultaire toetsbeleidsplan is door de opleiding degelijk uitgewerkt in toetsplannen, toetsdossiers en onderwijs- en examenregelingen. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen en beoordelingssystematiek. Ook waardeert het panel dat vakken over het algemeen twee of meer toetsen omvatten. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende bachelorniveau. Het panel is tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het panel acht deze passend bij de inhoud en vormgeving van het onderwijs.

Het panel komt tot de conclusie dat de beoordeling van de eindwerkstukken op gedegen wijze plaatsvindt. Het waardeert dat de staf op regelmatige basis kalibreersessies organiseert om de consistentie in de beoordelingen te waarborgen. Het panel stelt vast dat het nieuwe scriptiebeoordelingsformulier informatiever is dan het oude doordat er meer ruimte is voor toelichting per categorie. De schriftelijke feedback is van wisselende kwaliteit. Het panel raadt aan om formulieren te voorzien van duidelijke toelichtingen zodat voor alle betrokkenen inzichtelijk is hoe de beoordelingen tot stand zijn gekomen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is goed op orde. De examencommissie en toetskamer functioneren naar grote tevredenheid en dragen zichtbaar bij aan de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is er op grond van de bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten van de bacheloropleiding MKDA de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in lijn met wat van een bachelorscriptie mag worden verwacht. De scripties omvatten interessant onderzoek en getuigen van adequate onderzoeksvaardigheden en kennis van en inzicht in de bestudeerde materie. Een algemeen verbeterpunt betreft de methodologische onderbouwing en uitwerking van de scripties. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de opleiding voor afgestudeerden. Het komt tot de conclusie dat de beoogde leerresultaten voldoende worden behaald.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Beoogde leerresultaten

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de VU kenmerkt zich door een aanbod van samenhangende objectdomeinen, te weten media, beeldende kunst, design en architectuur. Deze zijn uitgewerkt in vijf afstudeerrichtingen waarvan de student er één kiest, terwijl hij/zij zich middels keuzevakken kan verbreden richting de andere. De vijf specialisaties zijn: Comparative Arts and Media Studies; Design Cultures; Contemporary Art History; Architectuurgeschiedenis; en Kunst, Markt en Connaissanceerschap. De eerste drie zijn Engelstalig, de laatste twee Nederlandstalig.

Het panel is positief over het profiel van de masteropleiding. Wel zou volgens het panel de multi- en interdisciplinaire connectiviteit van domeinen versterkt kunnen worden. Ook ziet het kansen voor een verdere versterking van het profiel door een nadrukkelijker samenwerking met aanpalende opleidingen binnen de faculteit, zoals Heritage Studies. Het panel is tevreden over de beoogde leerresultaten van de opleiding. Het stelt vast dat de eindtermen aansluiten bij de vereisten vanuit

het (internationale) vakgebied en beroepenveld en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen zodanig is opgebouwd dat zij studenten in staat stelt de eindkwalificaties te behalen. De opleiding is voldoende samenhangend. Het panel is positief over de inhoud. Behalve aan vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt de opleiding voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel is ook tevreden over de opbouw van de masteropleiding. Een versterking van de multi- en interdisciplinariteit tussen de disciplines zou de opleiding evenwel nog aantrekkelijker kunnen maken. Het panel adviseert de ruggengraat van de opleiding en de crossovers tussen de verschillende specialisaties verder uit te bouwen.

Het panel oordeelt positief over het academische karakter en de integratie tussen theorie en praktijk. In de diverse cursussen is er aandacht voor de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen in de beroepspraktijk. Ook krijgen studenten voldoende mogelijkheden om hun academische, wetenschappelijke en professionele vaardigheden verder te ontwikkelen. Het panel waardeert dat studenten veelvuldig op excursie gaan en de mogelijkheid hebben tot het lopen van een stage. Het panel is positief over de internationaliseringsambities van de opleiding en stelt vast dat deze zijn ingegeven door relevante inhoudelijke overwegingen. In de praktijk wisselt de mate waarin er al sprake is van een mixed classroom. Dit verdient nadere aandacht. Ook vraagt het panel aandacht voor zijn constatering dat de opleiding vrij intern gericht is. Een versterking van externe (nationale en internationale) samenwerkingsverbanden zal de onderwijsleeromgeving verder kunnen verrijken.

Het panel is tevreden over de opzet van de verschillende cursussen. Het onderwijsmateriaal is degelijk van opzet. De toegepaste werkvormen zijn voldoende in lijn met de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. Over het algemeen is de opleiding goed studeerbaar. Dit is mede dankzij de adequate begeleiding door docenten tijdens de vakken en scriptie. De gedegen vormgeving van het scriptietraject, met strakke afspraken en deadlines, werkt goed en draagt duidelijk bij aan een kortere doorlooptijd van het afstudeerproces. De stages leiden echter veelal tot studievertraging. Een heroverweging van de omvang en inrichting van de stage is gewenst. Door het benutten van extra studiemogelijkheden doen veel studenten langer over hun studie dan de nominale studieduur. Zij leggen daarmee een grotere druk op het onderwijssysteem, inclusief de inzet van docenten. Het panel adviseert een sterkere sturing op nominaal studeren en een begrenzing van de dienstverlening.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een kwaliteitscultuur waarin zaken worden besproken en opgepakt. Studenten waarderen de betrokkenheid en toegankelijkheid van hun docenten. Het panel constateert dat de kwantiteit van de staf voldoende is om het programma adequaat uit te voeren. De personele situatie is zorgelijk. De werkdruk is hoog en er zijn veel tijdelijke medewerkers. Een nieuw onderwijs-urenmodel zal mogelijk tot een nog hogere werkdruk leiden. Het panel stelt vast dat het faculteitsbestuur de problemen onderkent en werkt aan oplossingen. Het adviseert de werkdruk blijvend goed te monitoren en eventueel aanvullende maatregelen te nemen.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling adequaat functioneert. Het facultaire toetsbeleidsplan is door de opleiding degelijk uitgewerkt in toetsplannen, toetsdossiers en onderwijs- en examenregelingen. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen en beoordelingssystematiek. Ook waardeert het panel dat vakken over het algemeen twee of meer toetsen omvatten. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau. Het panel is tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het panel acht deze passend bij de inhoud en vormgeving van het onderwijs.

Het panel komt tot de conclusie dat de beoordeling van de eindwerkstukken op gedegen wijze plaatsvindt. Het waardeert dat de staf op regelmatige basis kalibreersessies organiseert om de consistentie in de beoordelingen te waarborgen. Het panel stelt vast dat het nieuwe scriptiebeoordelingsformulier informatiever is dan het oude doordat er meer ruimte is voor toelichting per categorie. De schriftelijke feedback is van wisselende kwaliteit. Het panel raadt aan om formulieren te voorzien van duidelijke toelichtingen zodat voor alle betrokkenen inzichtelijk is hoe de beoordelingen tot stand zijn gekomen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is goed op orde. De examencommissie en toetskamer functioneren naar grote tevredenheid en dragen zichtbaar bij aan de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is er op grond van de bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in lijn met wat van een masterscriptie mag worden verwacht. De scripties omvatten interessant onderzoek en getuigen van adequate onderzoeksvaardigheden en kennis van en inzicht in de bestudeerde materie. Een algemeen verbeterpunt betreft de methodologische onderbouwing en uitwerking van de scripties. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de opleiding voor afgestudeerden. Het komt tot de conclusie dat de beoogde leerresultaten voldoende worden behaald.

Masteropleiding Erfgoedstudies

Beoogde leerresultaten

De masteropleiding Heritage Studies (formele naam: Erfgoedstudies) is een interdisciplinaire, Engelstalige masteropleiding die zich richt op ruimtelijk erfgoed. De spanning tussen het behoud van waardevol erfgoed en veranderingen van stedelijke en rurale landschappen staat centraal. Het panel is tevreden over het opleidingsprofiel. Met name door de focus op het ruimtelijke aspect is de opleiding zeer aantrekkelijk en relevant voor aankomende studenten en het werkveld. Het panel beveelt aan dit bijzondere ruimtelijk karakter beter in de profilering terug te laten komen. Ook adviseert het de banden met de verwante mastervariant Architectuurgeschiedenis verder uit te bouwen.

Het panel is tevreden over de beoogde leerresultaten van de opleiding. Het stelt vast dat de eindtermen aansluiten bij de vereisten vanuit het (internationale) vakgebied en beroepenveld en passend zijn voor een academische opleiding op masterniveau.

Onderwijsleeromgeving

Het panel oordeelt dat het studieprogramma van de masteropleiding Heritage Studies zodanig is opgebouwd dat zij studenten in staat stelt de eindkwalificaties te behalen. De opleiding is voldoende samenhangend. Het panel is positief over de inhoud. Behalve aan vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteedt de opleiding voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel is ook tevreden over de opbouw van de masteropleiding. Een aanzienlijk deel van de opleiding bestaat uit vrije keuzeruimte. Om de interdisciplinaire benadering van de opleiding goed te kunnen borgen, zou zij daar meer sturend in kunnen zijn.

Het panel oordeelt positief over het academische karakter en de integratie tussen theorie en praktijk. In de diverse cursussen is er aandacht voor de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen in de beroepspraktijk. Ook krijgen studenten voldoende mogelijkheden om hun academische, wetenschappelijke en professionele vaardigheden verder te ontwikkelen. Het panel waardeert dat studenten veelvuldig op excursie gaan en de mogelijkheid hebben tot het lopen van

een stage. Het panel is positief over de internationaliseringsambities van de opleiding en stelt vast dat deze zijn ingegeven door relevante inhoudelijke overwegingen. In de praktijk wisselt de mate waarin er al sprake is van een *mixed classroom*. Dit verdient nadere aandacht.

Het panel is tevreden over de opzet van de verschillende cursussen. Het onderwijsmateriaal is degelijk van opzet. De toegepaste werkvormen zijn voldoende in lijn met de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. Over het algemeen is de opleiding goed studeerbaar. Dit is mede dankzij de adequate begeleiding door docenten tijdens de vakken en scripties. De gedegen vormgeving van het scriptietraject, met strakke afspraken en deadlines, werkt goed en draagt duidelijk bij aan een kortere doorlooptijd van het afstudeerproces. De stages leiden echter veelal tot studievertraging. Een heroverweging van de omvang en inrichting van de stages is gewenst. Voorts verdient de plek van de stage in het curriculum aandacht. Door het benutten van extra studiemogelijkheden doen veel masterstudenten langer over hun studie dan de nominale studieduur. Zij leggen daarmee een grotere druk op het onderwijssysteem, inclusief de inzet van docenten. Het panel adviseert een sterkere sturing op nominaal studeren en een begrenzing van de dienstverlening.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleiding. Er is sprake van een kwaliteitscultuur waarin zaken worden besproken en opgepakt. Studenten waarderen de betrokkenheid en toegankelijkheid van hun docenten. Het panel constateert dat de kwantiteit van de staf voldoende is om het programma adequaat uit te voeren. De omvang van de staf van Heritage Studies is klein en kwetsbaar qua continuïteit.

Toetsing

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van de masteropleiding Heritage Studies adequaat functioneert. Het facultaire toetsbeleidsplan is door de opleiding degelijk uitgewerkt in toetsplannen, toetsdossiers en onderwijs- en examenregelingen. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen en beoordelingssystematiek. Ook waardeert het panel dat vakken over het algemeen twee of meer toetsen omvatten. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende masterniveau. Het panel is tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het panel acht deze passend bij de inhoud en vormgeving van het onderwijs.

Het panel komt tot de conclusie dat de beoordeling van de eindwerkstukken op gedegen wijze plaatsvindt. Het waardeert dat de staf op regelmatige basis kalibreersessies organiseert om de consistentie in de beoordelingen te waarborgen. Het panel stelt vast dat het nieuwe scriptiebeoordelingsformulier informatiever is dan het oude doordat er meer ruimte is voor toelichting per categorie. De schriftelijke feedback is van wisselende kwaliteit. Het panel raadt aan om formulieren te voorzien van duidelijke toelichtingen zodat voor alle betrokkenen inzichtelijk is hoe de beoordelingen tot stand zijn gekomen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is goed op orde. De examencommissie en toetskamer functioneren naar grote tevredenheid en dragen zichtbaar bij aan de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleiding.

Gerealiseerde leerresultaten

Het panel is er op grond van de bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten van de masteropleiding Heritage Studies de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in lijn met wat van een masterscriptie mag worden verwacht. De scripties omvatten interessant onderzoek en getuigen van adequate onderzoeksvaardigheden en kennis van en inzicht in de bestudeerde materie. Een algemeen verbeterpunt betreft de methodologische onderbouwing en uitwerking van de scripties. Daarnaast vraagt het panel aandacht voor het zorgvuldig afhechten van de masterscripties door bijvoorbeeld studenten te stimuleren hun onderzoeksuitkomsten te vertalen naar concrete implicaties voor de praktijk. Het panel is positief over de aangetoonde

meerwaarde van de opleiding voor afgestudeerden. Het komt tot de conclusie dat de beoogde leerresultaten voldoende worden behaald.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

Masteropleiding Erfgoedstudies

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet

Algemeen eindoordeel positief

De voorzitter, prof. dr. Jan Baetens, en de secretaris, drs. Renate Prenen, van het panel verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 3 april 2020

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

De bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur (MKDA) heeft tot doel studenten op te leiden tot kritische deskundigen aangaande beeld, object en ruimte en de manier waarop deze elementen functioneren in de huidige samenleving. Als brede academische bacheloropleiding bestudeert MKDA de geschiedenis, actualiteit en theorie van media, kunst, design, en architectuur. Dit alles vat de opleiding samen als visuele en materiële cultuur. Visuele cultuur betreft de visuele vorm en inhoud van beelden en objecten: de compositie, vormgeving, esthetiek en dat wat deze beelden en objecten representeren. Materiële cultuur omvat het driedimensionale object in brede zin: de materialen, technieken en technologische processen waarmee beelden en objecten worden ge(re)produceerd, gedistribueerd en geconsumeerd in de institutionele, fysieke, en sociaal-culturele contexten van productie en receptie. De opleiding onderstreept de onderlinge samenhang van de onderdelen media, kunst, design en architectuur door een multidisciplinaire en interdisciplinaire benadering. Daarbij staan de wisselwerking tussen deze disciplines en hun vragen en kernbegrippen centraal. De opleiding omvat vier afstudeerrichtingen: Media (film, televisie en games); Kunst (schilderkunst & grafiek, sculptuur, nieuwe media); Design (mode, (gebruiks)voorwerpen, typografie & grafische vormgeving, wooncultuur); en Architectuur (architectuur, wooncultuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur).

De opleiding MKDA is in 2013 ontstaan na een fusie van de twee opleidingen Algemene Cultuurwetenschappen en Kunstgeschiedenis. Daarbij werd design toegevoegd aan de kennisgebieden kunstgeschiedenis, architectuurgeschiedenis en algemene cultuurwetenschappen, onder andere ter voorbereiding op de masterspecialisatie Design Cultures als onderdeel van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Het panel is bijzonder te spreken over het profiel van de opleiding. Het waardeert de combinatie van media, kunst, design en architectuur, waarbij de connectiviteit wordt benadrukt alsook verdieping in een van de kennisgebieden wordt geboden. Hierdoor ontstaat voor studenten een zeer interessante opleiding die zowel verbredend als verdiepend is. Ook waardeert het panel de substantiële aandacht voor design als specialisatiemogelijkheid. Deze afstudeerrichting is uniek in het Nederlandse universitaire onderwijsaanbod. De geïnterviewde studenten laten het panel weten juist voor deze opleiding te hebben gekozen vanwege het brede profiel, de focus op de visuele en materiële cultuur en het feit dat er veel ruimte is voor eigen interesses.

Een aandachtspunt betreft de naamgeving. Zoals de opleiding zelf ook signaleerde in het zelfevaluatie-rapport, kan de naam MKDA in het veld tegen de zichtbaarheid en waardering werken. MKDA als afkorting is cryptisch en niet 'googlebaar', iets wat gevestigde termen zoals kunstgeschiedenis of cultuurgeschiedenis wel zijn. Ook komt het verbindende multi- en interdisciplinaire karakter niet duidelijk terug in de naamgeving. Volgens het panel heeft dit er mede toe bijgedragen dat het de opleiding niet gelukt is snel bekendheid te geven aan haar bijzondere profiel. MKDA is nu in haar zesde jaar; de eerste lichting studeerde af in augustus 2016. De opleiding trekt jaarlijks tussen de 30 en 40 eerstejaars. Zij streeft naar een instroom van 60 studenten, wat tot op heden nog niet gelukt is. Het panel deelt de mening van de staf dat een grotere instroom mogelijk moet zijn met betere werving en publiciteit. Het moedigt de opleiding aan om daar in samenwerking met de afdeling Communicatie en Marketing van de faculteit de nodige stappen in te

zetten. In aanvulling daarop adviseert het te bezien hoe de naamgeving het opleidingsprofiel beter kan reflecteren.

De opleiding heeft twee jaar geleden de beoogde leerresultaten geherformuleerd tot een set van twaalf eindtermen (zie bijlage 1). Deze termen zijn gelijk voor de vier afstudeerrichtingen en sluiten aan bij de Dublin-descriptoren. Ze geven aan welke algemene niveaus van kennis, inzicht en vaardigheden studenten bij de voltooiing van de opleiding hebben bereikt. Volgens het panel zijn de eindtermen duidelijk en realistisch geformuleerd. Ze zijn overtuigend academisch georiënteerd en matchen goed met het beoogde bachelorniveau.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen aan de VU kenmerkt zich door – binnen het brede label van kunst- en cultuuropleidingen in Nederland – een aanbod van samenhangende objectdomeinen, te weten media, beeldende kunst, design en architectuur. Deze zijn uitgewerkt in vijf afstudeerrichtingen waarvan de student er één kiest, terwijl hij/zij zich middels keuzevakken kan verbreden richting de andere. De masteropleiding wil zo academici opleiden die in één specialisatie een vooraanstaande rol kunnen vervullen in hun vakgebied terwijl zij dankzij de keuzemogelijkheden hun profiel kunnen verbreden. In alle specialisaties ligt de nadruk op (recente) geschiedenis, de theorie en de historiografie, de kritische analyse en de contextualisering van het object binnen de actuele cultuur. Een historisch-hermeneutische benadering wordt gecombineerd met een kritische reflectie op of waardering van bredere ontwikkelingen, zoals digitalisering en duurzaamheid. De vijf specialisaties zijn: Comparative Arts and Media Studies; Design Cultures; Contemporary Art History; Architectuurgeschiedenis; en Kunst, Markt en Connaisseurschap. De eerste drie zijn Engelstalig, de laatste twee Nederlandstalig.

De vorige visitatie vond plaats vlak na de fusie van een aantal gespecialiseerde masterprogramma's tot de brede masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Sinds die tijd is één van de toenmalige varianten Kunst en Markt afgebouwd en is het aanbod kunstgeschiedenis ondergebracht in twee afstudeerrichtingen (Contemporary Art History en Kunst, Markt en Connaisseurschap) in plaats van drie. Het panel kan zich vinden in het huidige aanbod. De specialisaties omvatten inhoudelijk interessante en onderscheidende profielen die duidelijk voortborduren op de variëteit in de bacheloropleiding MKDA. Het panel constateert dat de multi- en interdisciplinaire connectiviteit van domeinen, die zo kenmerkend is voor de bacheloropleiding, in de masteropleiding minder sterk aanwezig is en mede afhangt van de keuzes van studenten (zie tevens standaard 2). Het panel ziet dit als een gemiste kans. Volgens het panel zouden de verschillende kennisgebieden, die ook in de masteropleiding dicht bij elkaar liggen, elkaar meer kunnen versterken. Ook een nadrukkelijker verbinding met de andere masteropleidingen binnen de faculteit, bijvoorbeeld Heritage Studies, biedt een unieke mogelijkheid tot versterking van het opleidingsprofiel. Het panel adviseert dan ook te reflecteren op de gemeenschappelijkheid van en cross-overs tussen de verschillende domeinen en te bezien waar een meer multi- en interdisciplinaire benadering mogelijk en wenselijk is.

Het panel heeft de tien beoogde leerresultaten, die identiek zijn voor de vijf afstudeerrichtingen, bestudeerd (zie bijlage 1). Het stelt vast dat de eindtermen in overeenstemming zijn met de Dublin-descriptoren en op adequate wijze het beoogde academische masterniveau representeren. Het panel is te spreken over de heldere en concrete wijze waarop de eindtermen zijn geformuleerd.

Het panel vindt het tevens positief dat de opleiding jaarlijks een werkveldadviesraad vraagt om te adviseren over kwaliteitsfacetten die te maken hebben met het inhoudelijke programma, strategische keuzes en de aansluiting van de opleiding op de verwachtingen van het beroepenveld. Dit draagt in positieve zin bij aan de actualiteit en doelmatigheid van de opleiding. De adviesraad bestaat uit vertegenwoordigers van het werkveld: musea, erfgoedinstellingen en een medialab. Enkele leden zijn alumni van de VU.

Masteropleiding Heritage Studies

De masteropleiding Heritage Studies (formele naam: Erfgoedstudies) is een interdisciplinaire, Engelstalige masteropleiding die zich richt op ruimtelijk erfgoed. De spanning tussen het behoud van waardevol erfgoed en veranderingen van stedelijke en rurale landschappen staat centraal. De opleiding integreert kritische erfgoedtheorie met praktijkervaring en toegepaste methoden en technieken en besteedt veel aandacht aan historische en politieke aspecten van erfgoed. Ook speelt de opleiding in op actuele maatschappelijke ontwikkelingen, zoals klimaatverandering, globalisering en *gentrification*, en op het dynamische debat over identiteit en multiculturalisme. Het panel is enthousiast over het profiel van de opleiding. Met name door de focus op het ruimtelijke aspect van erfgoed onderscheidt zij zich van andere (inter)nationale opleidingen op het gebied van erfgoed. Ook vindt het panel de koppeling tussen erfgoed, geschiedenis, maatschappelijke ontwikkelingen, politiek en bestuur aantrekkelijk en relevant voor het huidige en toekomstige werkveld.

Het panel merkt op, zoals het vorige visitatiepanel ook al aangaf, dat het ruimtelijke perspectief nu niet meer in de naamgeving terugkomt. Het begrijpt uit de zelfstudie en de gesprekken met de staf dat men daar bij de omzetting naar het Engelstalig onderwijs en dito naamgeving bewust voor heeft gekozen. Door het weghalen van de ruimtelijke component uit de titel wil men mogelijkheden openen om in de toekomst de opleiding te verbreden naar minder ruimtelijke onderwerpen, zoals werelderfgoed en postkoloniale erfgoeddebatten. Het panel heeft hier begrip voor. Tegelijkertijd is het van mening dat de opleiding haar *unique selling point* zorgvuldig moet bewaken en uitdragen. Zoals blijkt uit het gesprek met de studenten en alumni was voor velen van hen de ruimtelijke component dé reden om voor de VU te kiezen. Het panel adviseert dan ook om het bijzondere karakter van de opleiding duidelijker terug te laten komen in de profilering. Voorts merkt het panel op dat de opleiding diverse inhoudelijke raakvlakken heeft met de mastervariant Architectuurgeschiedenis van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen, maar dat deze weinig worden benut. Het panel ziet meerwaarde in een sterkere verbinding tussen de twee opleidingen; juist de ruimtelijke in combinatie met (architectuur)historische invulling van erfgoed is volgens het panel uniek. Het beveelt aan om de kruisverbanden tussen de twee opleidingen te expliciteren en verder uit te bouwen.

De opleiding heeft veertien eindtermen geformuleerd die de Dublin-descriptoren volgen en zijn ingedeeld in vijf onderdelen (zie bijlage 1). De eindtermen zijn volgens het panel helder geformuleerd en qua niveau en oriëntatie passend voor een academische masteropleiding. Ze sluiten op adequate wijze aan bij de profilering van de opleiding.

Overwegingen

Het panel is bijzonder positief over het profiel van de bacheloropleiding MKDA. Het vindt de combinatie van vier disciplines, waarbij zowel onderlinge verbinding, verbreding als verdieping worden gezocht, geslaagd. De designcomponent is onderscheidend. Het panel adviseert om het unieke profiel beter voor het voetlicht te brengen en de naamgeving van de opleiding daarop aan te laten sluiten. Het panel is ook positief over het profiel van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Wel zou volgens het panel de multi- en interdisciplinaire connectiviteit van domeinen versterkt kunnen worden. Ook ziet het kansen voor een verdere versterking van het profiel door een nadrukkelijker samenwerking met aanpalende opleidingen binnen de faculteit, zoals Heritage Studies. Het profiel van de masteropleiding Heritage Studies stemt het panel ook tot tevredenheid. Met name door de focus op het ruimtelijke aspect is de opleiding zeer aantrekkelijk en relevant voor aankomende studenten en het werkveld. Het panel beveelt aan dit bijzondere ruimtelijk karakter beter in de profilering terug te laten komen. Ook adviseert het de banden met de verwante mastervariant Architectuurgeschiedenis verder uit te bouwen.

Het panel is tevreden over de beoogde leerresultaten van de opleidingen. Het stelt vast dat de eindtermen van de bacheloropleiding MKDA en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies aansluiten bij de vereisten vanuit het (internationale) vakgebied en beroepenveld en passend zijn voor een academische opleiding op bachelor-, respectievelijk masterniveau.

Conclusie

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding Erfgoedstudies: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Programma: bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

Het eerste jaar van de driejarige voltijdse bacheloropleiding (180 EC) bestaat uit gezamenlijke verplichte vakken als Cultuurgeschiedenis, Historisch overzicht 1, 2 en 3, Academische vaardigheden, Onderzoekstechnieken en Academic English. Ze bieden studenten een brede theoretische en academische basis. Vanaf jaar 2 is de leerstof inhoudelijk verdeeld in een algemeen deel voor alle afstudeerrichtingen en specialisatie in één van de vier afstudeerrichtingen Media, Kunst, Design of Architectuur. De drie verplichte cursussen gaan over de interactie van media, kunst, design en architectuur op het niveau van de instelling, de stad en het land in internationale context. Hiernaast bieden vier cursussen in elke afstudeerrichting specialisering door gevorderde inbedding van beelden en objecten in historische kennis, begripsvorming en analyse van de betreffende afstudeerrichting. De vrije keuzeruimte van 30 EC in het programma betreft het gehele eerste semester van jaar 3. Studenten kunnen hun studie verbreden of verdiepen door keuze uit een tweede afstudeerrichting MKDA, door studie in het buitenland of door een minor. Ook kunnen zij een stage doen van maximaal 12 EC en/of een individuele tutorial ter verdieping van de gekozen afstudeerrichting. In het tweede semester volgen de studenten een specialisatiegebonden Onderzoekswerkgroep en twee gedeelde cursussen en schrijven zij een scriptie (9 EC). De scriptiebegeleiding is deels individueel begeleid maar ook ingebed in het Scriptiecolloquium (3 EC). Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 2.

Het panel is te spreken over de inhoud en vormgeving van het programma. De inhoud is georganiseerd in drie leerlijnen die elk een opbouw in niveau kennen. De leerlijnen zijn: 1) Vaardigheden en probleemoplossing; 2) Inhoudelijke kennis; en 3) Begripsvorming en theoretische reflectie. Een cursus legt doorgaans het accent op een van deze leerlijnen, maar verschillende leerlijnen komen ook samen in één of meer cursussen. Een overzicht in de zelfstudie laat op overtuigende wijze zien dat het programma op adequate wijze de eindtermen dekt. Volgens het panel is de staf er goed in geslaagd om in de gehele opleiding verbanden tussen de domeinen aan te brengen. Het waardeert in het bijzonder de brede gemeenschappelijke vakken die de ruggengraat vormen van het curriculum. Tijdens deze vakken leren studenten de meerwaarde van een multi- en interdisciplinaire benadering van de visuele en materiële cultuur kennen. Ook in de specialisatievakken worden de connecties tussen disciplines nader verkend, onder andere door invalshoeken van verschillende perspectieven samen te voegen. Veel specialisatievakken worden gevolgd, al dan niet als keuzevak, door studenten van verschillende afstudeerrichtingen. Het panel merkt wel op dat de afstudeerrichting Media een eigen cursus Historiography of Media heeft; de andere richtingen delen de cursus Historiografie Kunst, Design & Architectuur. Voor de horizontale verbinding zou het volgens het panel te overwegen zijn deze samen te voegen. Een ander aandachtspunt betreft de verdeling van aandacht voor elke specialisatie in het eerste algemene jaar. Zoals blijkt uit het studentenhoofdstuk en het gesprek met studenten ligt de focus voornamelijk op kunst en cultuur en blijven media en design in sommige cursussen enigszins onderbelicht. Desgevraagd geeft de staf aan zich hier bewust van te zijn en te werken aan een betere balans

tussen media, kunst, design en architectuur. Met het oog op de oriënterende functie van het eerste jaar vindt het panel dit een goede zaak.

Het panel is positief over het wetenschappelijke karakter van de opleiding. In de diverse cursussen komen theorieën en uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek aan bod. Studenten krijgen voldoende mogelijkheden hun academische en onderzoeksvaardigheden te trainen, onder andere in de algemene cursussen Academische vaardigheden en Onderzoekstechnieken en de specialisatiegebonden onderzoekswerkgroepen. Studenten sluiten de opleiding af met de bachelorscriptie, die een onderwerp behandelt dat inherent is aan de afstudeerrichting of die interdisciplinair is. Studenten kunnen het onderzoek baseren op analytisch literatuur- of theorieonderzoek of op archiefonderzoek. Tijdens de Scriptiecolloquium-bijeenkomsten wordt telkens een fase uit het onderzoeks- en schrijfproces tegen het licht gehouden aan de hand van voorbeelden. Studenten geven ook feedback op elkaars werk. Het colloquium wordt afgesloten met een minisymposium waarin studenten hun scriptieonderzoek en voortgang presenteren aan hun *peers*. Het panel waardeert de gedegen wijze waarop het scriptietraject is vormgegeven.

Het is het panel opgevallen (zie tevens standaard 4) dat methodologische onderbouwing en toepassing niet heel sterk terugkomen in het scriptieonderzoek. Het vroeg zich dan ook af hoe studenten worden getraind om volgens de in het vakgebied geldende methoden onderzoek te verrichten, zoals discoursanalyse binnen Media. De geïnterviewde stafleden benadrukten dat onderzoeksmethodologie bewust is ingebouwd in het curriculum. In het eerste jaar is er bijvoorbeeld aandacht voor in het vak Analyse van beeld en object (analyseren van visueel beeld en materieel object). In het tweede en derde jaar is methodologie veelal gekoppeld aan de disciplinaire cursussen, waarin studenten bepaalde methodologische componenten of vaardigheden oefenen. Ook zoomen de onderzoekswerkgroepen in op bepaalde methoden. Het panel heeft hier waardering voor. Desalniettemin wil het adviseren om nog eens goed te kijken naar het methodenonderwijs en de huidige scriptieaanpak en te bezien hoe studenten gestimuleerd kunnen worden de methodologische component van hun scriptieonderzoek verder te versterken. Daarbij zou volgens het panel een nadere explicitering van de methodologische leerlijn per specialisatie zinvol kunnen zijn.

Het panel is ook positief over de integratie tussen theorie en praktijk. MKDA laat studenten niet alleen kennismaken met vormen van (digitale) bemiddeling van beelden en objecten, maar confronteert ze ook met directe beleving van, onder meer, een gebouw, interieur, tentoonstelling, installatie of stedelijke omgeving. Studenten hebben verplichte dagexcursies in Nederland in jaar 1 en buitenlandse excursies naar Florence of Berlijn in jaar 2. Verder bezoeken studenten regelmatig musea en instellingen en/of bekijken zij de stedelijke omgeving in het kader van werkstukken en opdrachten. Voor inhoudelijk academisch onderzoek worden studenten bovendien bekend gemaakt met specialistische bibliotheken, archieven en instellingen zoals de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag, het Rijksprentenkabinet in het Rijksmuseum en het Eye Filmmuseum. De bezoeken aan de diverse instellingen maken de studenten ook alert op het beroepenveld waarin zij na de opleiding werkzaam kunnen zijn.

Programma: masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

De masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen is een eenjarig, voltijds programma (60 EC). Ze heeft vijf specialisaties die ongeveer parallel lopen qua opbouw van het programma, leerlijnen en toetsing. Het programma van elke specialisatie bestaat uit een verplicht deel (30-36 EC), waaronder een gezamenlijke lezingenreeks (3 EC), keuzeonderdelen (6-12 EC) en een scriptie (18 EC). De verplichte cursussen bieden inhoudelijke verdieping en verdere ontwikkeling van de academische vaardigheden. De meeste vakken zijn 6 EC, maar er is een hoofdvak van 9 EC aan het begin van het programma ten behoeve van diepgang en cohortvorming binnen de gekozen specialisatie. In de gezamenlijke lezingenreeks maken studenten kennis met internationale gastsprekers die *state-of-the-art* onderzoek presenteren omtrent jaarlijks wisselende thema's. De keuzevakken worden door studenten gekozen uit samengestelde pakketten: het betreft vakken van andere specialisaties, van andere opleidingen, of stages met een onderzoekscomponent. Het onderwijs loopt over twee semesters. Het eerste semester staat hoofdzakelijk in het teken van het verplichte en

keuzeonderwijs, terwijl het tweede semester zich hoofdzakelijk op het afstudeertraject richt. Het scriptietraject omvat een collectief en individueel deel. Het collectieve deel bestaat uit een aantal verplichte bijeenkomsten. Parallel daaraan loopt de individuele supervisie tussen februari en eind juni. Bijlage 2 omvat een overzicht van het programma.

Het panel is positief over de inhoud en opzet van de opleiding. Overzichten in de zelfevaluatie laten zien dat de verschillende eindtermen in voldoende mate terugkomen in de diverse vakken van de afstudeerrichtingen. Het panel constateert dat de opleiding sinds de vorige visitatie heeft ingezet op meer synergie tussen de masterspecialisaties door een vergelijkbare opbouw in programma en het delen van vakken. Wat betreft de inhoudelijke verbinding tussen de specialisaties, zoals blijkt uit het gesprek met studenten en alumni, is de gezamenlijke lezingenreeks Trending Topics Arts and Culture een belangrijk onderdeel. Verder geven studenten aan dat binnen cursussen vaak links met andere specialisaties tot stand komen. Vakken van een specialisatie kunnen namelijk als keuzevak gekozen worden door studenten van andere specialisaties. Docenten maken daar bijvoorbeeld gebruik van door fenomenen vanuit de verschillende disciplines te benaderen. Het panel heeft hier waardering voor. Wel is het van mening dat 3 EC als gemeenschappelijk deel vrij marginaal is en dat andere connecties weinig structureel van aard zijn doordat deze afhangen van de keuzes en inzet van studenten en docenten. Volgens het panel zou de multi- en interdisciplinaire structuur, die de bacheloropleiding zo kenmerkt en die het panel daar ook zeer waardeert, ook verder doorgetrokken kunnen worden in de masteropleiding. In zijn optiek zou dit de opleiding nog interessanter en aantrekkelijker kunnen maken. Het adviseert te bezien hoe de ruggengraat van de opleiding versterkt kan worden alsook de dwarsverbanden tussen de specialisaties. Het geeft daarbij in overweging om vanuit de hedendaagse maatschappelijke problematiek, die centraal staat in alle specialisaties, de *crossovers* verder uit te bouwen.

Het panel oordeelt positief over het wetenschappelijke karakter van de opleiding en de aandacht voor wetenschappelijke en academische vaardigheden. De meeste vakken zijn gericht op het verwerven van kennis in combinatie met het zelf uitvoeren van academisch onderzoek. Geïnterviewde studenten en alumni benadrukten in de vakken te leren diverse onderzoeksmethoden toe te passen en hierover schriftelijk en mondeling te rapporteren op wetenschappelijke verantwoorde wijze. Men voelde zich over het algemeen goed voorbereid op het afsluitende scriptieonderzoek, waarin de student moet laten zien zelfstandig onderzoek te kunnen doen volgens wetenschappelijke normen. Verder geeft men aan de individuele en collectieve scriptiebegeleiding te waarderen. Het panel constateert dat het scriptieproces en de scriptiebegeleiding op adequate wijze zijn vormgegeven.

Het panel constateert dat de opleiding voldoende mogelijkheden biedt voor studenten om zich te oriënteren op de arbeidsmarkt. Zo wordt in de cursussen gebruik gemaakt van praktijkgerichte casussen en opdrachten en is er aandacht voor actuele maatschappelijke vraagstukken en reflectie op de praktijk. Een aantal afstudeerrichtingen heeft een aparte studietrip of buitenlandexcursie (6 EC) in het programma opgenomen, maar ook binnen cursussen vinden soms excursies plaats. Het panel heeft hier waardering voor. Verder hebben studenten de mogelijkheid een stage te doen (6 tot 12 EC). Het is het panel opgevallen dat de opleiding stages in principe niet aanmoedigt, vooral niet bij buitenlandse studenten, maar in de praktijk deze wel faciliteert. Zoals blijkt uit het gesprek met studenten en alumni, zijn stafleden zeer bereid studenten te helpen bij het vinden van een geschikte stageplaats. Tegelijkertijd stelt het panel vast dat er zeer beperkt ruimte is voor een stage van voldoende duur en diepgang in het curriculum: gezien de roostering is er eigenlijk alleen in januari tijd voor beschikbaar. Studenten die de keuze maken voor een stage lopen daardoor automatisch studievertraging op (zie tevens Studeerbaarheid en studiebegeleiding). Het panel vindt dit geen goede zaak. Het beveelt aan te reflecteren op het doel en de positionering van de stage in het curriculum en hier duidelijke keuzes in te maken.

Programma: masteropleiding Heritage Studies

De masteropleiding Heritage Studies biedt een eenjarig, voltijds programma (60 EC). Ze is opgebouwd uit vier verplichte vakken (24 EC), keuzeruimte (18 EC) en de afstudeerscriptie (18 EC).

Het onderwijs is verdeeld over twee semesters. Studenten starten met twee verplichte inleidende vakken die gezamenlijk de volle breedte van het ruimtelijke erfgoedveld beslaan. Ze zijn gericht op het creëren van een gezamenlijke theoretische, historische en analytische basis. Ook omvat het eerste semester een theoretisch/methodologische component (Biography of Landscape) en is er ruimte voor keuzevakken. Het tweede semester bestaat uit keuzevakken en het gezamenlijke vak Transformations: Meeting Designers. Binnen dit vak worden de studenten uitgedaagd als erfgoedexpert op te treden in een interdisciplinair herbestemmings- of ontwerpproject buiten de muren van de universiteit. Daarin werken ze samen met studenten van andere opleidingen, zoals de TUDelft, Reinwardt Academie, Hogeschool van Amsterdam en de Academie van Bouwkunst. Studenten ronden de opleiding af met een masterscriptie. Het scriptietraject omvat een collectief en individueel deel. Het collectieve deel van het scriptietraject is georganiseerd met een aantal verplichte bijeenkomsten. Deze bijeenkomsten zijn ondergebracht in het interuniversitaire Re-Scape Colloquium, waarin de studenten ook kennis maken met internationaal toonaangevende onderzoekers en het werk van promovendi. Re-Scape wordt georganiseerd door CLUE+, samen met het Centre for Global Heritage & Development van de universiteiten van Leiden, Delft en de Erasmus Universiteit Rotterdam. Parallel daaraan loopt de individuele supervisie tussen december en eind juni. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 2.

Het panel is positief over de vormgeving van het programma. Het stelt vast dat de inhoud adequaat is afgestemd op de eindtermen en derhalve studenten in staat stelt de beoogde leerresultaten te behalen. Het panel complimenteert de opleiding met de sterke verbinding tussen theorie en praktijk. In alle vakken wordt er veel gebruik gemaakt van praktijkvoorbeelden en praktijkgerichte opdrachten en casussen. Verder gaan studenten veelvuldig op excursie en krijgen zij regelmatig les van gastdocenten uit de praktijk. Veel studenten kiezen voor een stage bij culturele instellingen, overheden en kennisorganisaties. Het panel is ook positief over de ruime aandacht in het onderwijs voor actuele en toekomstige maatschappelijke en ruimtelijke vraagstukken en de rol van erfgoed daarin. Het vak Transformation: Meeting Designers is een goed voorbeeld waar studenten leren met andere disciplines samen te werken aan de vormgeving van omgeving en samenleving van de toekomst. Ook is het een mooie kennismaking met het werkveld. Het panel benadrukt het belang van het goed in ogenschouw nemen van de materiële en immateriële historische dimensies bij dergelijke vraagstukken. Daarbij past zijn eerdere aanbeveling om de banden met de mastervariant Architectuurgeschiedenis verder te versterken.

Het panel oordeelt ook positief over het wetenschappelijke karakter van de opleiding. Methodologie en toepassing van kennis in een eigen onderzoek komen aan de orde in het verplichte vak Biography of Landscape. Binnen dit vak en ook in de diverse keuzevakken schrijven studenten verschillende individuele werkstukken, waardoor ze met tussentijdse feedback en peer-reviews hun onderzoeks- en schrijfvaardigheden kunnen ontwikkelen. Verder worden studenten via activerende werk- en toetsvormen als (groeps)opdrachten en mondelinge presentaties gestimuleerd tot reflectie en opinievorming en kunnen zij hun algemene academische vaardigheden verder aanscherpen. De opgedane kennis en vaardigheden worden uiteindelijk toegepast in de masterscriptie, waar de studenten het hele jaar door aan werken. Ze dienen zelfstandig een onderwerp binnen het ruimtelijk erfgoedveld uit te diepen en schriftelijk verslag te leggen van hun onderzoek. In de scriptiebijeenkomsten delen studenten hun voortgang, reflecteren ze op hun werkproces en ontvangen ze feedback van hun medestudenten en docenten. Het panel stelt vast dat het huidige scriptietraject goed functioneert.

Ten aanzien van de keuzeruimte merkt het panel op dat studenten middels keuzevakken de mogelijkheid hebben zich te ontwikkelen in de breedte van het erfgoed, óf zich te specialiseren in één specifiek deelonderwerp. Studenten kiezen onder andere voor vakken uit andere VU-masteropleidingen als Kunst en Cultuur, Geschiedenis en Archeologie. Ook zijn er door het jaar heen meerdere mogelijkheden om internationale keuzevakken te volgen, zoals de cursus Challenging Eternity in Rome en de Buitenlandexcursie Architectuurgeschiedenis. Er wordt ook gebruik gemaakt van (Nederlandstalige) keuzevakken uit de masterprogramma's van Kunst en Cultuur, en van bachelorvakken op het gebied van Sociale Geografie aan de Universiteit Utrecht die door middel van

extra opdrachten op masterniveau zijn gebracht. Verder kunnen studenten een stage doen van maximaal 12 EC. De opleiding heeft een lijst met cursussen die zonder toestemming van de examencommissie gevolgd kunnen worden. Andere cursussen dienen vooraf te worden goedgekeurd door de examencommissie. Het panel is van mening dat met 18 EC de keuzeruimte een aanzienlijke component vormt van het curriculum. Het vindt het een goede zaak dat de opleiding een lijst met geschikte keuzevakken heeft. Wel is het van mening dat de opleiding nog meer sturend kan zijn in de vrije keuzeruimte. Met het oog op de interdisciplinaire benadering van de opleiding, waarbij de input van andere disciplines noodzakelijk is, is het belangrijk dat de keuzevakken versterkend bijdragen aan het opleidingsprofiel.

Werkvormen

De meest gebruikte werkvormen in zowel de bacheloropleiding MKDA als de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies zijn hoorcolleges, responsiecolleges, werkcolleges en practica. In hoorcolleges en responsiecolleges ligt de nadruk op overdracht van kennis en inzicht. In werkcolleges en practica ligt de nadruk op het toepassen van kennis en het oefenen van vaardigheden aan de hand van opdrachten, presentaties en werkstukken. Het panel is van mening dat deze werkvormen passend zijn voor de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. Doordat bij het merendeel van de vakken de groepen relatief klein zijn, is er veel ruimte voor interactie en persoonlijke aandacht, hetgeen het panel waardeert. Verder vindt het panel het positief dat bij alle opleidingen studenten regelmatig op excursie gaan en zo kennismaken met de praktijk.

Het panel heeft tijdens het bezoek inzage gehad in het materiaal van een aantal bachelor- en mastercursussen. Het spreekt zijn waardering uit voor de kwaliteit ervan. Over het algemeen zijn de vakken degelijk van opzet met duidelijke studiehandleidingen, relevante literatuur en goed uitgewerkte opdrachten.

Externe oriëntatie en internationalisering

De universiteit en de Faculteit der Geesteswetenschappen hebben een sterke internationaliseringsambitie. De bacheloropleiding MKDA is in jaar 1 geheel Nederlandstalig en vanaf jaar 2 deels Nederlandstalig en deels Engelstalig. Het bieden van een aparte Engelstalige track wordt overwogen. Drie van de vijf specialisaties van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen hebben een internationaal profiel. Niet alleen wordt het onderwijs in het Engels gegeven, ook de helft van de staf en een groot deel van de studenten komen uit het buitenland. Bovendien zijn de wetenschappelijke vraagstukken, de context en de bestudeerde literatuur internationaal (Engelstalig). De masteropleiding Heritage Studies is sinds de vorige visitatieronde overgegaan op een Engelstalig curriculum. Ook heeft zij de oriëntatie op het internationale erfgoedveld vergroot, onder andere door het aanbieden van literatuur uit het internationaal wetenschappelijk discours, het integreren van internationale vergelijkingen en het bieden van internationaal georiënteerde keuzevakken.

Het panel ondersteunt de internationaliseringsambities en -activiteiten van de opleidingen. Het constateert dat zij hier niet alleen mee beogen de (internationale) studenteninstroom te verhogen maar dat er ook relevante inhoudelijke overwegingen aan ten grondslag liggen. Betrokkenen benadrukten onder meer dat Engelstalig onderwijs inspeelt op een duidelijke behoefte binnen en buiten Nederland: veel aankomende studenten willen zich graag met Engelstalig onderwijs voorbereiden op een arbeidsmarkt die steeds internationaler wordt. Bovendien voerden zij aan dat er belangrijke (vak)inhoudelijke redenen zijn om te kiezen voor internationalisering. Engelstalig onderwijs maakt het mogelijk om internationale staf en studenten binnen te halen die nieuwe ideeën en perspectieven inbrengen. In de *mixed classroom* worden discussies veelal naar een hoger plan getild en studenten verwerven bovendien interculturele communicatievaardigheden waarmee zij op de arbeidsmarkt hun voordeel kunnen doen.

Het panel vindt dat bij alle opleidingen de juiste keuzes zijn/worden gemaakt en dat deze inhoudelijk goed zijn onderbouwd. Het ziet echter ook een spanning tussen de beoogde internationalisering en de inbedding van de huidige opleidingen in de Nederlands context. Vrij veel case studies die worden

behandeld blijven nog sterk gericht op de Nederlandse context. Ook heeft het zich nog niet vertaald in een breder en internationaler aanbod van stageplekken of samenwerkende instanties. De opleidingen kunnen hier duidelijk nog een slag in maken.

De mate waarin in de praktijk al sprake is van een *mixed classroom* wisselt. Bij de Engelstalige masterspecialisaties van Kunst- en Cultuurwetenschappen is de studentenpopulatie veelal internationaal en ook bepaalde vakken van de bacheloropleiding MKDA lijken al redelijk internationaal, mede dankzij Erasmusstudenten die een of meer cursussen als keuzevak volgen. De masteropleiding Heritage Studies trekt vooralsnog weinig internationale studenten, waardoor bepaalde cursussen in het Nederlands worden gegeven. Dit is niet in lijn met de beoogde internationale oriëntatie van de opleiding en verdient volgens het panel aandacht.

Het is het panel voorts opgevallen dat in de praktijk studenten relatief weinig naar het buitenland gaan voor keuzevakken en/of stage. Dit geldt met name voor de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en in mindere mate voor de bacheloropleiding MKDA en masteropleiding Heritage Studies. Studenten van de betreffende opleidingen tonen over het algemeen weinig interesse in een buitenlandse studiekeerperiode. Men lijkt vooral gericht te zijn op het aanbod vanuit de VU. Volgens het panel is niet alleen ingaande maar ook uitgaande mobiliteit van groot belang voor internationalisering. Het adviseert te bezien hoe buitenlandervaringen meer structureel onderdeel kunnen zijn van de opleidingen en hoe studenten gestimuleerd kunnen worden meer gebruik te maken van de mogelijkheden.

Een punt dat hiermee samenhangt is de constatering van het panel dat de opleidingen enigszins intern gericht zijn. Het wijst er bijvoorbeeld op dat relatief weinig onderwijs wordt vormgegeven en aangeboden in co-creatie met externe (culturele) instellingen en organisaties. Ook ziet het dat vakken van andere universiteiten geen deel uitmaken van het standaard keuzeaanbod en dat studenten weinig vakken elders volgen. Het panel ziet dit als een gemiste kans en adviseert de blik meer naar buiten te richten. Een sterkere inhoudelijke verbinding met collega-universiteiten, culturele instellingen en andere externe partners zou volgens hem de onderwijsleeromgeving nog verder kunnen verrijken. Ook zal het positief bijdragen aan de zichtbaarheid van de opleidingen. Overigens geldt dit punt in mindere mate voor de masteropleiding Heritage Studies die in het onderwijs onder andere samenwerkt met TU Delft, Hogeschool van Amsterdam en de Academie van Bouwkunst en dat actief integreert in een vak als Transformations: Meeting Designers.

Studeerbaarheid en studiebegeleiding

Het panel constateert op basis van de informatie in de zelfevaluatie en gesprekken met studenten, alumni en stafleden dat de opleidingen studeerbaar zijn. De bachelorstudenten gaven aan dat de studeerbaarheid goed is. Veel studenten kiezen ervoor een tweede track erbij te doen. De staf heeft dit rooster-technisch mogelijk gemaakt en houdt er rekening mee met bijvoorbeeld het inplannen van deadlines voor werkstukken. Ook de masterstudenten gaven aan dat de opleiding goed te doen is. De masterstudenten Heritage Studies en Kunst- en Cultuurwetenschappen komen vanuit verschillende bacheloropleidingen; bij Kunst- en Cultuurwetenschappen stromen ook veel studenten vanuit het HBO in. Men ervaart weinig tot geen aansluitingsproblemen. Ook de deelname van bijvakkers in diverse cursussen levert geen problemen op voor de studeerbaarheid. Integendeel, studenten waarderen juist de aanwezigheid van studenten vanuit andere opleidingen door hun inbreng van verschillende perspectieven. Alle geïnterviewde studenten en alumni van zowel de bachelor- als de masteropleiding zijn te spreken over de begeleiding door de docenten tijdens de vakken en afstudeertrajecten. Mede door het kleinschalig karakter van de opleidingen, zijn de contacten tussen docenten en studenten laagdrempelig en frequent. Docenten zijn altijd bereid te helpen en reageren veelal snel op vragen en verzoeken via e-mail. Wel geeft men ook aan dat, door de hoge werkdruk onder docenten, zij soms geconfronteerd worden met late feedback, schrappen van lessen en vervanging van docenten. Geïnterviewde stafleden lieten het panel weten dat de strakke vormgeving van de scriptietrajecten van de opleidingen, met strikte deadlines en regelmatige begeleidingsmomenten, de doorlooptijd aanzienlijk heeft verkort. Het panel vindt dit een goede zaak.

Een aandachtspunt betreft de stage. Al eerder kwam aan bod dat de stage binnen de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen geen goede plek in het curriculum heeft gekregen en aandacht behoeft. Voor alle opleidingen geldt voorts dat er nu te weinig studiepunten gereserveerd zijn voor een zinvolle stage (tussen 6 en 12 EC) en dat kortere stages moeilijk te vinden zijn. Veel studenten accepteren dan ook een omvangrijkere stage, hetgeen automatisch leidt tot studievertraging. Desgevraagd benadrukt het management zich bewust te zijn van de problematiek. Men werkt op facultair niveau aan oplossingen. Men heeft een stagebureau opgericht dat ondersteuning biedt bij de werving en organisatie van stageplaatsen. Verder verkent men de mogelijkheden van het uitbreiden van een stage, zowel in studiepunten als in de koppeling aan de afstudeerscriptie. Het panel ondersteunt de genoemde maatregelen. Het geeft in overweging om bij opleidingen de volgorde van de scriptie en stage om te draaien. Ervaringen elders leren dat het eerst afronden van de scriptie alvorens te starten met een stage een positieve invloed heeft op het studiesucces.

Het is het panel opgevallen dat veel bachelor- en masterstudenten langer over hun studie doen dan de nominale studieduur. Dit komt hoofdzakelijk voort uit bewuste keuzes van studenten voor bijvoorbeeld een tweede track, extra keuzevakken en/of een stage. Studenten zijn blij met de extra mogelijkheden en nemen eventuele studievertraging voor lief. Docenten staan hier ambivalent in. Enerzijds beseft men dat de studieduur bewaakt moet worden en dat studenten soms afgeremd moeten worden. Anderzijds wil men studenten stimuleren het maximale eruit te halen. Zij zijn graag bereid voor hen een stapje extra te zetten en de extra studiemogelijkheden te faciliteren. Het panel waardeert de sterke studentgerichtheid van de staf. Het stelt echter vast dat deze de doorstroom niet bevordert. Ook ziet het panel een duidelijk verband met de hoge werkdruk van de staf (zie tevens Onderwijsgevend personeel). Studenten maken veelal meer en langer gebruik van het onderwijssysteem terwijl dit in personele zin niet wordt gecompenseerd. Volgens het panel zijn docenten gebaat bij een sterkere sturing op nominaal studeren en een begrenzing van de dienstverlening. Ook studenten kunnen daar profijt van hebben, doordat zij minder studievertraging oplopen. Het adviseert de opleidingen hier nog eens kritisch op te reflecteren en oplossingsrichtingen in beeld te brengen.

Onderwijsgevend personeel

Het docententeam Kunst en Cultuur verzorgt de bacheloropleiding MKDA en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Het panel is te spreken over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van het team. Het bestaat uit docenten met relevante expertise op de terreinen van de aangeboden afstudeerrichtingen van de beide opleidingen, die in het verlengde liggen van het onderzoek van de docenten. Het panel stelt ook de aandacht en ruimte voor docentprofessionalisering op prijs. Niet alleen beschikken de vaste medewerkers vrijwel allemaal over een basiskwalificatie onderwijs (BKO), maar een aantal van hen heeft daarnaast ook een senior kwalificatie onderwijs (SKO) of Leergang Ontwikkeling Leiderschap (LOL) behaald. Alle stafleden die in het Engels doceren hebben inmiddels de toets Engelse Taalvaardigheid behaald of zijn (*near*) *native speaker* van het Engels. Zowel uit de studentgesprekken als uit de evaluaties blijkt dat studenten heel tevreden te zijn over de kwaliteit van de docenten. Zij vinden hen inhoudelijk en didactisch bekwaam. Ook stellen zij hun enthousiasme en betrokkenheid op prijs. Ze benadrukken daarbij geen onderscheid te merken tussen vaste en tijdelijke medewerkers.

Het panel is ook positief over de kwaliteiten van de staf van de masteropleiding Heritage Studies. Een kleine kernstaf verzorgt de verplichte vakken en keuzevakken. Daarnaast leveren docenten uit aanpalende vakgebieden als landschapsarcheologie en architectuurgeschiedenis bijdragen in de vorm van gastcolleges, tutorials en scriptiebegeleiding. De inhoudelijke expertise van de staf sluit goed aan bij de doelstellingen en eindkwalificaties van het programma. Het merendeel van de staf is in het bezit van de BKO of SKO. Om de kwaliteit van het Engelstalig onderwijs te kunnen garanderen heeft het merendeel van de staf in de afgelopen jaren het certificaat voor doceren in het Engels behaald. Studenten lieten het panel weten positief te zijn over hun docenten. Docenten zijn goed benaderbaar en heel betrokken.

Het panel stelt met waardering vast dat de opleidingen veel aandacht besteden aan het interne functioneren van de staf, onder andere in de vorm van uitwisseling van onderwijservaringen. Binnen het cluster Kunst en Cultuur wordt maandelijks vergaderd over specifieke aspecten van het onderwijs, zoals de wijze van toetsing en de ontwikkeling van het toetsplan. De docenten van de masteropleiding Heritage Studies hebben daarnaast nog een afzonderlijk overleg over onder andere kwaliteitsbewaking, samenhang in het curriculum, scriptieonderwerpen en onderwijstaken. Er is bij alle opleidingen sprake van een sterke kwaliteitscultuur waarin problemen worden gesignaleerd, besproken en opgevolgd. Het management schuwt daarbij niet om maatregelen te treffen, zoals het niet meer inzetten van niet goed functionerende docenten.

Het panel heeft tijdens het bezoek uitgebreid gesproken met docenten en het management van de opleidingen over de omvang van de staf in relatie tot de uitvoering van het onderwijs en de docentbelasting. Het komt tot de conclusie dat de kwantiteit van de docententeams voldoende is om de programma's adequaat uit te kunnen voeren. De werkdruk onder de staf van de masteropleiding Heritage Studies is hoog, maar acceptabel. Het docententeam is vrij klein (totale onderwijsinzet is 0,87 fte) en de opleiding leunt sterk op één staflid. Bovendien zijn de betrokken hoogleraren uit de aanpalende vakgebieden bijzonder hoogleraar. Een aantal van hen bereikt binnenkort de pensioengerechtigde leeftijd. Dit alles brengt risico's voor de continuïteit met zich mee en verdient volgens het panel aandacht. In zijn optiek zou een nauwere samenwerking met Architectuurgeschiedenis de opleiding minder kwetsbaar maken.

Het panel uit zijn zorgen over de situatie bij de bacheloropleiding MKDA en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen. Het constateert dat er in de afgelopen periode, mede als gevolg van faculteitsbrede bezuinigingen en een vacaturestop, een algemeen tekort aan personeel was. De opleidingen leunden noodgedwongen op de inzet van tijdelijke krachten. Dit kwam de continuïteit van het onderwijs niet ten goede. Ook ging het ten koste van de tijd voor onderzoek. De werkdruk onder de staf was en is zeer hoog. Onlangs is er vacatureruimte vrijgekomen; het docententeam Kunst en Cultuur mag 1,8 fte voor onderwijs gaan invullen. De geïnterviewde docenten hopen dat dit een impuls zal geven aan de uitvoerbaarheid van de opleidingen. Men is echter sceptisch of dit uiteindelijk tot een verlichting van de werkdruk zal leiden. Per saldo verandert er volgens hen niet veel in de totale formatie. Ook speelt mee dat men door de introductie van een nieuw facultair onderwijs-urenmodel verwacht minder uren vergoed te krijgen voor hetzelfde werk en dus hoger belast zal worden. Desgevraagd liet het faculteitsbestuur het panel weten de problemen te onderkennen en hieraan te werken. Naast de werving van nieuwe stafleden is men op facultair niveau bezig een doorlichting te maken van alle onderwijsprogramma's om te bezien waar winst valt te behalen. Onder meer door het reduceren van het aantal minoren of keuzevakken of het inzetten van minder intensieve onderwijs- en toetsvormen verwacht men de werkdruk onder de staf te kunnen verminderen. Wat betreft het nieuwe onderwijs-urenmodel benadrukte het faculteitsbestuur dat het niet in beton is gegoten. Binnen de kaders hebben de opleidingen voldoende ruimte om eigen accenten te leggen.

Het panel begrijpt het spanningsveld waarin het faculteitsbestuur zit. Het vindt het positief dat er ruimte is gecreëerd om nieuwe stafleden aan te kunnen trekken. Met het oog op de onderwijskwaliteit op langere termijn is het van mening dat de formatie gekoppeld dient te worden aan vaste posities met een onderzoekscomponent. Het panel adviseert om het effect van de genoemde maatregelen op de werkdruk nauwlettend te monitoren en, indien nodig, aanvullende maatregelen te treffen. Ten aanzien van het onderwijs-urenmodel merkt het panel op dat er nog veel onduidelijkheid is onder de staf. Een zorgvuldige communicatie over het waarom en hoe is van groot belang voor de acceptatie van het nieuwe model. Het beveelt het management aan hier extra aandacht aan te besteden.

Overwegingen

Het panel oordeelt dat de studieprogramma's van de bacheloropleiding MKDA en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies zodanig zijn opgebouwd dat ze studenten in staat stellen de eindkwalificaties van de opleidingen te behalen. De opleidingen zijn voldoende samenhangend. Het panel is ook positief over de inhoud van de opleidingen. Behalve aan

vakinhoudelijke kennis en vaardigheden, besteden de opleidingen voldoende aandacht aan de academische, wetenschappelijke en professionele vorming van studenten. Het panel is vol lof over de brede gemeenschappelijke vakken van de bacheloropleiding alsook de specialisatiemogelijkheden. De opleiding is erin geslaagd om een mooie balans te vinden tussen verbinding, verbreding en specialisatie. Het panel is ook positief over de opbouw van de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies. Een versterking van de multi- en interdisciplinariteit tussen de disciplines zou de opleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen evenwel nog aantrekkelijker kunnen maken. Het panel adviseert de ruggengraat van de opleiding en de crossovers tussen de verschillende specialisaties verder uit te bouwen. Een aanzienlijk deel van de masteropleiding Heritage Studies bestaat uit vrije keuzeruimte. Om de interdisciplinaire benadering van de opleiding goed te kunnen borgen, zou zij daar meer sturend in kunnen zijn.

Het panel oordeelt positief over het academische karakter van de opleidingen alsook over de integratie tussen theorie en praktijk. In de diverse cursussen is er aandacht voor de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek en de toepassingen in de beroepspraktijk. Ook krijgen studenten voldoende mogelijkheden om hun academische, wetenschappelijke en professionele vaardigheden verder te ontwikkelen. Het panel waardeert dat studenten veelvuldig op excursie gaan en de mogelijkheid hebben tot het lopen van een stage. Het panel is positief over de internationaliseringsambities van de opleidingen en stelt vast dat deze zijn ingegeven door relevante inhoudelijke overwegingen. In de praktijk wisselt de mate waarin er al sprake is van een *mixed classroom*. Dit verdient nadere aandacht. Ook vraagt het panel aandacht voor zijn constatering dat de opleidingen, met name de bacheloropleiding MKDA en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen, vrij intern gericht zijn. Een versterking van externe (nationale en internationale) samenwerkingsverbanden zal de onderwijsleeromgeving verder kunnen verrijken.

Het panel is tevreden over de opzet van de verschillende cursussen van zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Het onderwijsmateriaal is degelijk van opzet. De toegepaste werkvormen zijn voldoende in lijn met de doelstellingen en inhoud van het onderwijs. Over het algemeen zijn de opleidingen goed studeerbaar. Dit is mede dankzij de adequate begeleiding door docenten tijdens de vakken en scripties. De gedegen vormgeving van de scriptietrajecten, met strakke afspraken en deadlines, werkt goed en draagt duidelijk bij aan een kortere doorlooptijd van het afstudeerproces. De stages leiden echter veelal tot studievertraging. Een heroverweging van de omvang en inrichting van de stages is bij alle opleidingen gewenst. Voorts verdient de plek van de stage in het curriculum bij Heritage Studies aandacht. Door het benutten van extra studiemogelijkheden doen veel bachelor- en masterstudenten langer over hun studie dan de nominale studieduur. Zij leggen daarmee een grotere druk op het onderwijssysteem, inclusief de inzet van docenten. Het panel adviseert een sterkere sturing op nominaal studeren en een begrenzing van de dienstverlening.

Het panel is positief over de vakinhoudelijke, wetenschappelijke en didactische kwaliteiten van de staf en over de aandacht voor docentprofessionalisering binnen de opleidingen. Er is sprake van een kwaliteitscultuur waarin zaken worden besproken en opgepakt. Studenten waarderen de betrokkenheid en toegankelijkheid van hun docenten. Het panel constateert dat de kwantiteit van de staf voldoende is om de programma's adequaat uit te voeren. De omvang van de staf van Heritage Studies is klein en derhalve kwetsbaar qua continuïteit. De personele situatie bij de bacheloropleiding MKDA en de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen is zorgelijk. De werkdruk is hoog en er zijn veel tijdelijke medewerkers. Een nieuw onderwijs-urenmodel zal mogelijk tot een nog hogere werkdruk leiden. Het panel stelt vast dat het faculteitsbestuur de problemen onderkent en werkt aan oplossingen. Het adviseert de werkdruk blijvend goed te monitoren en eventueel aanvullende maatregelen te nemen.

Conclusie

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding Erfgoedstudies: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Toetsing

De opleiding volgt het facultaire toetsbeleid, dat recent is herzien naar aanleiding van het nieuwe toetskader van de VU. Uitgangspunt van het beleid is dat kwaliteitszorg van toetsing begint met en steunt op de kwaliteit van de docenten. Daarbij is collegiale feedback van groot belang. Conform het toetsbeleid beschikt elke opleiding over een toetsplan. Hierin beschrijft zij haar onderwijsvisie (waartoe leiden wij op?) en de manier waarop zij toewerkt naar het behalen van de eindtermen. In het bijzonder wordt in het toetsplan inzichtelijk gemaakt van welke onderwijsvormen vakken in de opleiding gebruik maken, hoe de manier van toetsing in de vakken bijdraagt aan het behalen van de eindtermen en welke toetsen een vaardigheid of kennisniveau bevragen op het niveau van de eindtermen. Naast het toetsplan beschikken de opleidingen over toetsdossiers per vak. Deze bestaan minimaal uit de studiehandleiding van het vak. Bij schriftelijke tentamens dienen voorts te worden opgenomen: het proeftentamen, het tentamen, het voorblad inclusief vermelding van het vierogenprincipe en het antwoordmodel van het tentamen. Bij andere toetsvormen als papers en mondelinge presentaties, geeft de docent inhoudelijke instructies en het beoordelingsmodel.

Het panel is positief over het toetsbeleid en stelt vast dat de uitwerking ervan in de toetsplannen, toetsdossiers en onderwijs- en examenregelingen (OER-en) van de opleidingen op gedegen wijze heeft plaatsgevonden. Het panel waardeert dat de docententeams in het afgelopen academische jaar intensief de toetsprogramma's van de opleidingen hebben doorgelicht. In dit proces zijn alle docenten gescherpt in hun blik op de opleidingen en de plaats van hun eigen cursus(sen) in de curricula. Ook waardeert het panel dat standaard collegiale feedback wordt toegepast bij het ontwerp van de toetsen en de beoordelingssystematiek. Al deze maatregelen komen de kwaliteit en kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling ten goede.

Het panel heeft de toetsplannen van de drie opleidingen bestudeerd en inzage gehad in de toetsdossiers van een aantal vakken per opleiding. Het waardeert dat met het oog op de validiteit en betrouwbaarheid van toetsing, nagenoeg alle vakken van de opleidingen twee of meerdere toetsen omvatten. Ook is het in het algemeen positief over de inhoud en het niveau van de vraagstellingen. Het panel kan zich vinden in de gebruikte toetsvormen. In de bacheloropleiding MKDA zijn de meest gangbare toetsvormen: schriftelijke tentamens met kennis- en inzichtvragen; schriftelijke werkstukken van oplopende omvang tot de afstudeerscriptie; en mondelinge presentaties (referaten). Het panel noemt deze toetsvormen enigszins klassiek maar wel passend bij de leerdoelen en inhoud van de cursussen. De geïnterviewde studenten zijn tevreden over de toetsing. Zij benadrukten de referaten op locatie, waarbij ze bijvoorbeeld een presentatie moeten geven over een bepaald kunstobject of gebouw, als bijzonder en leerzaam te ervaren. Ook het panel heeft waardering voor deze toetsvorm. In het kader van de werkdruk kijkt de staf momenteel naar minder intensieve vormen van toetsing. Het panel vindt dit een goede zaak.

Bij de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies wordt er hoofdzakelijk gewerkt met eindopdrachten, voorafgegaan door een variatie aan tussentijdse opdrachten als een referaat, posterpresentatie of mondeling tentamen. De eindopdrachten zijn veelal academische essays waarin studenten oefenen met het formuleren van onderzoeksvragen en het betrekken van theorie bij de vraagstelling. Ook is er ruimte om een afgebakend, kleinschalig onderzoek uit te voeren. Het panel vindt de methoden van toetsing passend en voldoende divers. Zij vormen een goede voorbereiding op de stappen die deel uitmaken van het schrijven van een scriptie.

Studenten van de drie opleidingen hebben de mogelijkheid tot het doen van een stage. Stages worden vastgelegd in een contract voor goedkeuring door de examencommissie en afgesloten met een stageverslag. Stages worden begeleid door een stagebegeleider van de opleiding, naast een mentor bij de stageorganisatie. De stagebegeleider is verantwoordelijk voor de uiteindelijke beoordeling van de stage. De beoordeling vindt op adequate wijze plaats aan de hand van de volgende documenten: stageverslag; eindproduct(en); beoordeling door stagementor; beoordelingsformulier ingevuld door stagebegeleider.

Het panel stelt op basis van de informatie in de zelfstudie en de diverse gesprekken vast dat het scriptieproces en de beoordelingsprocedure van zowel de bachelorscriptie MKDA als de masterscripties Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies in orde zijn. De volgende instrumenten worden door de opleidingen ingezet: een facultaire scriptieregeling en een opleidingsspecifieke scriptiehandleiding, een scriptiecontract en een scriptiebeoordelingsformulier. Voor alle opleidingen geldt dat de student pas met de scriptie kan starten als het voorstel, het scriptiecontract, is goedgekeurd door de begeleider en de tweede lezer. Er worden in het voorstel ook bindende afspraken gemaakt over de begeleiding, hoeveel contacturen er minimaal zullen zijn en wat de tijds- en hoofdstukplanning is. De beoordeling van de bachelor- en masterscripties vindt plaats aan de hand van een beoordelingsformulier dat door twee beoordelaars op onafhankelijke wijze wordt ingevuld. De tweede beoordelaar is niet bij het wordingsproces van de scriptie betrokken en velt alleen een oordeel over het eindproduct. Ingeval de beoordelingen meer dan één punt van elkaar verschillen, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Het panel heeft waardering voor deze consciëntieuze werkwijze. Ook waardeert het dat de docententeams tijdens docentenvergaderingen in de onderwijsperiode van het scriptieonderzoek steekproefsgewijs de aard en het niveau van scripties op basis van de beoordeling van begeleider en tweede lezer bespreken. Deze zogeheten kalibreersessies dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteitszorg en -borging van het scriptieproces.

De docenten maken gebruik van een scriptiebeoordelingsformulier dat vergelijkbaar is voor de drie opleidingen. Het formulier is onlangs vernieuwd. Het panel kan zich vinden in dit nieuwe formulier; het noemt de gehanteerde beoordelingscategorieën inhoudelijk goed. Ook is het positief dat het nieuwe formulier een toelichting per onderdeel toelaat, waardoor het informatiever is dan het oude formulier. Op deze wijze worden docenten gestimuleerd hun beoordelingen per onderdeel nader te onderbouwen in plaats van de categorieën af te vinken, zoals het panel dat zag bij het oude formulier.

Het panel heeft per opleiding vijftien ingevulde scriptiebeoordelingsformulieren ingezien (zie tevens Standaard 4). Het viel het panel op dat, met name bij de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en in mindere mate bij de andere twee opleidingen, de kwaliteit van de schriftelijke feedback wisselend is. Sommige docenten hebben uitgebreid schriftelijk verslag gedaan van hun beoordelingen terwijl andere docenten vrij beknopt waren in hun schriftelijke toelichtingen. Volgens het panel dient het ingevulde beoordelingsformulier niet alleen ter ondersteuning van het beoordelingsproces. Het heeft ook een duidelijk toelichtings- en verantwoordingsfunctie, zowel richting de student en de examencommissie als richting externe partijen waaronder visitatiepanels. Het adviseert de opleidingen dan ook aandacht te besteden aan een duidelijke schriftelijke toelichting op de beoordelingen en hierin te streven naar uniformiteit.

Examencommissie

De examencommissie Faculteit der Geesteswetenschappen VU opereert als een intern toezichthouder op de kwaliteit van de opleidingen. Binnen de examencommissie is een aparte toetskamer ingesteld, die zich bezighoudt met de borging van de kwaliteit van toetsing. De kamer controleert toetsen en scripties en geeft waar nodig de betreffende docenten aanbevelingen voor verbeteringen. Docenten worden geacht een terugkoppeling te geven op de bevindingen van de toetskamer. De toetskamer stelt een jaarplan op waarin wordt vermeld welke toetsdossiers geanalyseerd zullen worden en aan welke aspecten met betrekking tot toetsen zij dat jaar specifieke aandacht zal besteden. De toetskamer zorgt zelf voor een goede spreiding van te analyseren toetsen en scripties over de verschillende opleidingen. Elk jaar worden er ongeveer twintig toetsdossiers en evenzoveel scripties

geanalyseerd. Voor de opleidingen van het cluster Kunst en Cultuur komt dit gemiddeld neer op drie of vier toetsdossiers en scripties.

Het panel heeft tijdens het bezoek met vertegenwoordigers van de examencommissie gesproken. Het constateert op basis hiervan dat de formele taken en verantwoordelijkheden van de examencommissie adequaat zijn belegd en dat er sprake is van heldere afspraken en procedures. Het waardeert dat de examencommissie, naast een signalerende en controlerende functie, ook een belangrijke aanjagende rol vervult. De leden zijn competent en proactief, weten goed wat er speelt en zijn duidelijk in controle. De examencommissie benadrukte dat de opleidingen de toetsing en beoordeling goed op orde hebben en dat er weinig problemen en klachten geweest. Ook zijn er weinig gevallen van fraude en plagiaat, hetgeen een teken is dat er voldoende aandacht voor is tijdens het onderwijs. Het panel merkt op dat incidenten in het dossier van studenten blijven staan. Betreffende studenten komen daarmee niet meer in aanmerking voor cum laude. Het panel vindt dit vrij streng, er zijn immers gradaties in de ernst van de overtreding, en suggereert om hier nog eens naar te kijken.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat het systeem van toetsing en beoordeling van zowel de bacheloropleiding MKDA als de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies adequaat functioneert. Het facultaire toetsbeleidsplan is door de opleidingen adequaat uitgewerkt in toetsplannen, toetsdossiers en onderwijs- en examenregelingen. Het panel waardeert het standaard toepassen van collegiale feedback bij het ontwerpen van de toetsen en beoordelingssystematiek. Ook waardeert het panel dat vakken over het algemeen twee of meer toetsen omvatten. De toetsen zijn inhoudelijk van een voldoende bachelor- respectievelijk masterniveau. Het panel is tevreden over de gebruikte toetsvormen. Het panel acht deze passend bij de inhoud en vormgeving van het onderwijs.

Het panel komt tot de conclusie dat de beoordeling van de eindwerkstukken van zowel de bacheloropleiding als de masteropleidingen op gedegen wijze plaatsvindt. Het waardeert dat de staf op regelmatige basis kalibreersessies organiseert om de consistentie in de beoordelingen te waarborgen. Het panel stelt vast dat het nieuwe scriptiebeoordelingsformulier informatiever is dan het oude doordat er meer ruimte is voor toelichting per categorie. De schriftelijke feedback is, met name bij de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen, van wisselende kwaliteit. Het panel raadt aan om formulieren te voorzien van duidelijke toelichtingen zodat voor alle betrokkenen inzichtelijk is hoe de beoordelingen tot stand zijn gekomen.

De kwaliteitsborging van de tentaminering en examinering is goed op orde. De examencommissie en toetskamer functioneren naar grote tevredenheid en dragen zichtbaar bij aan de kwaliteitsborging van de toetsing en beoordelingen binnen de opleidingen.

Conclusie

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding Erfgoedstudies: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Om inzicht te krijgen in het gerealiseerde eindniveau van studenten van de bacheloropleiding MKDA en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies heeft het panel

voorafgaand aan de visitatie van elke opleiding vijftien scripties, inclusief de bijbehorende beoordelingsformulieren, bestudeerd. Het panel is tevreden over de kwaliteit van de bachelorscripties. Over het algemeen zijn de onderzoeksvragen en het theoretisch kader voldoende helder uitgewerkt. De structuur en opbouw van de scripties zijn adequaat gekozen en uitgewerkt. Het panel is van oordeel dat de methoden explicieter in de scripties terug kunnen komen. Het zag dat in diverse scripties de methode en methodische reflectie niet erg sterk waren uitgewerkt, waardoor de analyses veelal wat intuïtief en beschrijvend van aard waren. Het panel is ook tevreden over de masterscripties van zowel de Kunst- en Cultuurwetenschappen als de Heritage Studies. Ze bevatten veelal interessante onderzoeksobjecten, relevante hoofd- en deelvragen, een goede structuur, relevante theoretische concepten en adequaat literatuuronderzoek. Wel ziet het panel dat ook in sommige masterscripties een sterkere methodologische uitwerking en onderbouwing is gewenst. Wat betreft de masterscripties Heritage Studies merkt het panel voorts op dat de multidisciplinaire benadering zichtbaar is in de scripties, maar dat er soms nog wat open einden zijn. Het zag in diverse scripties dat een sluitstuk ontbrak dat van belang is in de latere beroepsuitoefening, zoals een politieke/beleidsmatige bijdrage aan de advisering rondom een probleemstelling. Het panel beveelt aan aandacht te besteden aan een zorgvuldigere afhechting.

Zoals blijkt uit de zelfevaluatie, kiezen de meeste afgestudeerde bachelorstudenten MKDA voor een vervolg-masteropleiding. Ongeveer de helft van de studenten blijft aan de VU studeren, de andere helft gaat elders een masteropleiding volgen. Studenten stromen bij de VU bijvoorbeeld in de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen, Erfgoedstudies of de researchmaster Humanities. Buiten de VU kiezen studenten voor bijvoorbeeld Communicatie- en Informatiewetenschappen (UU), Media Studies (EUR) en Conservation and Restoration of Cultural Heritage (UvA). Het algemene beeld is dat studenten die zich aanmelden voor een masteropleiding aan een andere universiteit daar doorgaans zonder problemen worden toegelaten. Het panel heeft tijdens het bezoek met enkele alumni van de bacheloropleiding gesproken. Zij zijn positief over de door hen gevolgde opleiding en ervaren een goede aansluiting met hun vervolgopleiding/carrière.

Uit een eigen inventarisatie onder alumni van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen blijkt dat studenten na afstuderen vrij snel een baan hebben, zij het niet altijd op het juiste niveau. De meeste van de studenten komen terecht als communicatiemedewerker bij een culturele instelling of festival, als docent aan een hogeschool, als beleidsmedewerker erfgoed, als zelfstandig schrijver of onderzoeker of als junior conservator. Een groot deel van de afgestudeerden van de masteropleiding Heritage Studies komt terecht binnen de erfgoedsector en ruimtelijke ordening. Men werkt bijvoorbeeld als (beleids)adviseur bij nationale, provinciale en lokale overheden binnen Nederland. Ook werkt een deel voor commerciële bedrijven, bijvoorbeeld als erfgoedadviseur, projectleider of architect. Verder komen studenten terecht in het onderwijs of onderzoek of vinden zij werk als zelfstandige, vaak als schrijver, consultant, trainer of adviseur. Het panel heeft tijdens het bezoek met een aantal alumni van beide opleidingen gesproken. Het stelt vast dat zij succesvol zijn in hun verdere loopbanen. De alumni benadrukten een goede aansluiting van de opleidingen op de arbeidsmarkt te ondervinden.

Overwegingen

Het panel is er op grond van de bestudeerde eindwerken van overtuigd dat studenten van de bacheloropleiding MKDA en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Heritage Studies de beoogde leerresultaten behalen. Het niveau van deze eindwerken is in lijn met wat van een bachelor- c.q. masterscriptie mag worden verwacht. De scripties omvatten interessant onderzoek en getuigen van adequate onderzoeksvaardigheden en kennis van en inzicht in de bestudeerde materie. Een algemeen verbeterpunt betreft de methodologische onderbouwing en uitwerking van de scripties. Daarnaast vraagt het panel aandacht voor het zorgvuldig afhechten van de masterscripties Heritage Studies door bijvoorbeeld studenten te stimuleren hun onderzoeksuitkomsten te vertalen naar concrete implicaties voor de praktijk. Het panel is positief over de aangetoonde meerwaarde van de opleidingen voor afgestudeerden. Het komt tot de conclusie dat de beoogde leerresultaten voldoende worden behaald.

Conclusie

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding Erfgoedstudies: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft de bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur en de masteropleidingen Kunst- en Cultuurwetenschappen en Erfgoedstudies op standaard 1, 2, 3 en 4 beoordeeld met 'voldoet'. Volgens de beslisregels uit het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018) is het eindoordeel voor deze opleidingen daarmee 'positief'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur* als 'positief'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen* als 'positief'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Erfgoedstudies* als 'positief'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

I KENNIS EN INZICHT [Dublin Descriptor 1]	
1	Studenten hebben zodanige kennis van en inzicht in historische ontwikkelingen en actuele contexten van visuele en materiële cultuur van het Westerse cultuurgebied uit het verleden tot aan de hedendaagse globaliserende maatschappij, dat zij werken kunnen plaatsen in hun context van ontstaan op een algemeen niveau en op een verdiepend niveau voor hun afstudeerrichting;
2	Zij hebben zodanige kennis van en inzicht in de productie, distributie en receptie van objecten in de visuele en materiële cultuur dat zij deze onderbouwd met argumenten kunnen inzetten voor het vergelijken van werken van MKDA in het algemeen en voor onderzoek in de gekozen afstudeerrichting in het bijzonder;
3	Zij hebben zodanige kennis van de historiografie van visuele en materiële cultuur van het Westerse cultuurgebied uit het verleden tot aan de hedendaagse globaliserende maatschappij dat zij deze kunnen relateren aan de afstudeerrichtingen van MKDA;
4	Zij kunnen algemene kennis over MKDA relateren aan verdiepende kennis van en inzicht in de belangrijkste onderzoeksmethoden en kaders van de gekozen afstudeerrichting;
II TOEPASSEN KENNIS EN INZICHT / OORDEELSVORMING [Dublin descriptoren 2 en 3]	
5	Zij kunnen objecten van onderzoek van de gekozen afstudeerrichting aan de hand van relevante begrippen en vaktermen kritisch analyseren en in een breder en vergelijkend veld van visuele en materiële cultuur problematiseren;
6	Zij kunnen methoden en vraagstellingen naar visuele en materiële cultuur kritisch beschouwen en op een verdiepend niveau toepassen op casus in de gekozen afstudeerrichting, waarbij zij laten blijken invalshoeken en teksten te begrijpen in opbouw, redenering en argumentatie;
7	Zij kunnen in een voor MKDA relevant werkveld, bijvoorbeeld in musea, galleries, archieven, bibliotheken, culturele bedrijven, zelfstandig inhoudelijke taken volbrengen op een aan MKDA gerelateerd derdejaars niveau, zoals het uitvoeren van ondersteunend onderzoek voor tentoonstellingen tijdens een stage, tekstueel onderzoek bij uitgeverijen, educatieve diensten, of diverse andere instellingen voor culturele media;
III COMMUNICATIE [Dublin Descriptor 4]	
8	Zij kunnen kennis en vaardigheden aangaande de visuele en materiële cultuur in het algemeen en die van de gekozen afstudeerrichting in het bijzonder zowel mondeling als schriftelijk helder presenteren aan de hand van een met argumenten onderbouwd analytisch en kritisch betoog, zowel voor vakgenoten als voor een breed publiek als in een algemene beroepssituatie;
IV LEERVAARDIGHEDEN [Dublin Descriptor 5]	
9	Zij kunnen zelfstandig werken met bibliotheekcatalogi, beeldcollecties, en relevante documentatiemiddelen zoals schriftelijke en digitale repertoria en lexica, zodanig dat zij op kritische wijze gegevens kunnen verzamelen om een onderzoeksvraag uit te werken die is gerelateerd aan het vereiste niveau van de afstudeerrichting;
10	Zij kunnen een wetenschappelijke probleemstelling onder begeleiding van een vakdocent zelfstandig en kritisch uitwerken in een schriftelijk werkstuk met een omvang van 7000-10.000 woorden (exclusief notenapparaat, literatuurlijst en eventuele bijlagen);
11	Zij bezitten de leervaardigheden om met de opgedane theoretische en praktische kennis aangaande visuele en materiële cultuur een wetenschappelijke vervolgstudie te gaan doen op het niveau van Master of Research Master, of in te stromen in een beroep waarvoor een Ba niveau in de gekozen afstudeerrichting of interdisciplinaire combinatie van MKDA-afstudeerrichtingen volstaat;
12	Zij hebben zich georiënteerd op meerdere beroepenvelden die relevant zijn voor de gekozen afstudeerrichting en kennis van professionele instellingen in die richting.

Learning Outcomes (English specializations)

In compliance with the Dublin descriptors I to V, the student of the one-year MA has obtained the following qualifications on level 400 to 500. Upon completion of the MA programme, the student:

I Knowledge and understanding

1. has a general knowledge of the diversity of the study of Arts and Culture. Within that context the student specializes in one of the fields below:
  - Contemporary Art History
  - Comparative Arts and Media Studies
  - Design Cultures
2. Has an in-depth understanding of central aspects in the developments of the specialization in a national and international context;
3. Has a good understanding of the relation of the specialization to the broader fields of art history (CAH), design history (DC), or intermediality studies (CAMS); and to broader developments within arts and culture;
4. Has a thorough understanding of key terminology, methods and theories, and their specific relevance for the study of the field;
5. Has a thorough understanding of the cultural or institutional contexts in which the specialization plays a major role and is able to critically reflect on this;

II Applying knowledge and understanding

6. Has a sound theoretical and methodological background within the specialization and the

	capacity to apply this background to an analysis of new objects, case studies, or the capacity to solve new 'problems' in the field;
7.	Has the ability to plan and organize an independent research project, and to express this in a sound scholarly text of a significant size;
	III Making judgments
8.	Has the ability to relate one's own findings, views and approaches to current debates and to international publications within the subject area and to critically assess these debates and publications as well as one's own stance;
	IV Communication
9.	Is able to communicate research findings in a clear manner and academic format for peers and/or the general public, orally and in writing
	V Learning skills
10.	Has the skills and qualifications needed to fulfil research and professional positions in the broad areas of arts and culture and continue in post-graduate education

Masteropleiding Erfgoedstudies

I. Kennis en inzicht [Dublin Descriptor 1]

1	... heeft kennis van de lange termijn geschiedenis en inzicht in de visueel-ruimtelijke aspecten van het cultuurlandschap en de stedelijke omgeving, zowel nationaal als internationaal;
2	... heeft uitgebreide kennis van internationale en interdisciplinaire theorieën, wetenschappelijke vraagstellingen, onderzoeksmethoden en technieken die in het erfgoedonderzoek en –beleid worden toegepast;
3	... heeft inzicht in de interdisciplinaire aspecten van het bestuderen en beschouwen van archeologisch, architectonisch, landschappelijk en stedenbouwkundig erfgoed in internationaal perspectief;
4	... heeft inzicht in het spanningsveld tussen enerzijds bestaande erfgoedbelangen en anderzijds processen van verandering en modernisering van ruimte, ontwerp en vormgeving van de leefomgeving;

II. Toepassen kennis en inzicht [Dublin Descriptor 2]

5	... is in staat kennis, inzichten en vaardigheden zowel in praktische als in theoretische zin toe te passen bij het analyseren en interpreteren van objecten van onderzoek, altijd met een ruimtelijke invalshoek;
---	--

6	... is vaardig in het opzetten, voorbereiden en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek onder beperkte begeleiding, met gebruikmaking van primaire en/of secundaire bronnen en actuele onderzoeksmethoden;
7	... bezit de vaardigheid om cultuurhistorische waarden en inzichten een plaats te geven in de hedendaagse vraagstukken en debatten inzake ordening, vormgeving en transformaties in de stedelijke omgeving en het cultuurlandschap;
III. Oordeelsvorming [Dublin Descriptor 3]	
8	... is in staat om kritisch te reflecteren op veranderende percepties van het erfgoed in de huidige samenleving en politiek;
9	... kan omgaan met uiteenlopende belangen in het ruimtegebruik en het in de omgeving aanwezige erfgoed;
10	... kan een kritische houding aannemen ten aanzien van nationale en internationale discussies en ontwikkelingen op het terrein van het ruimtelijke erfgoed;
IV. Communicatie [Dublin Descriptor 4]	
11	... beschikt over de vaardigheid om over resultaten van erfgoedonderzoek helder te rapporteren in woord en geschrift en te communiceren met niet-vakgenoten;
12	... kan, ook in de Engelse taal, schriftelijk dan wel mondeling, constructief-kritisch deelnemen aan een wetenschappelijke discussie, standpunten innemen en verdedigen, alsook andere en eigen standpunten op grond van argumenten in twijfel trekken en herzien;
V. Leervaardigheden [Dublin Descriptor 5]	
13	... is in staat om zelfstandig inhoudelijke taken te volbrengen in een onderzoeks-setting, en in het werkveld met ontwerpers, ambtenaren en politici die bij erfgoedafwegingen en veranderingsprocessen zijn betrokken;
14	... bezit de vereiste kwalificaties om een post-master opleiding dan wel een promotietraject te volgen van een grotendeels zelfgestuurd karakter.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur

jaer 1		bachelorprogramma MKDA		
		Ouverture		
		Cultuurgeschiedenis		
		Hist. Overzicht I: Vroegmodern		
		Academische Vaardigheden		
		Onderzoekstechnieken		
		Hist. Overzicht II: Modern		
		Analyse van Beeld en Object		
		Hist. Overzicht III: Hedendaags		
		Binnenlandse excursie		
		Academic English		
			DESIGN	ARCHITECTUUR
jaer 2	MEDIA	KUNST	DESIGN	ARCHITECTUUR
	Film and Media History	Productie en receptie	Exhibition Machines	Architectuur, een geschiedenis
	Historiography of Media	Vooruitgang en traditie	Urban Culture & Public Space	Great Cities
	>	>	Philosophy	<
	Filmanalyse en -theorie	Historiografie Kunst, Design & Architectuur	History of Knowledge	Historiografie Kunst, Design & Architectuur
	Games: Theory and Analysis	Contemporary Art: Postmedium Condition	Nederland TM (vanaf 2019/20: World Heritage & Conflict)	Wooncultuur
	Excursie Berlijn	Excursie Florence	< >	Excursie Berlijn
jaer 3	MEDIA	KUNST	DESIGN	ARCHITECTUUR
	keuzevakken stage buitenland	keuzevakken stage buitenland	< keuzeruimte >	keuzevakken stage buitenland
	Onderzoekswerkgroep Media	Onderzoekswerkgroep Kunst	Actualiteiten	Onderzoekswerkgroep Architectuur
	Scriptie	Scriptie	Contesting Images Scriptiecolloquium	Scriptie
	Scriptie	Scriptie	< >	Scriptie

Alle vakken bestaan uit 6 ECTS met uitzondering van de bachelorscriptie in jaar 3. Deze bestaat uit eenmaal 3 en vervolgens 9 ECTS.

Masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen

	1	2	3	4	5	6
Gemeen- schappelijk	Trending Topics Arts and Culture (3 EC)					
				Thesis / scriptie (18 EC)		
Comparative Arts and Media Studies	Reading Concepts of Intermediality (9 EC)			Crossmedial Exhibitions (6 EC)		
	Transmedia Storytelling (6 EC)	Media Aesthetics (after the Media) (6 EC)				
	Internship / electives (12 EC)					
Design Cultures	Methods of Design Analysis (9 EC)			The Arts and Crafts of Dutch Design (6 EC)		
	Design, Culture and Society (6 EC)			Design in Words (6 EC)		
	Internship / electives (12 EC)					
Architectuur- geschiedenis	Seminar Architecture (9 EC)			Architectuur- kritiek (6 EC)	Excursie Buitenland (6 EC)	
		Architectuurtheorie (6 EC)				
Keuze: stage, individueel (12 EC)						
Kunst, Markt en Connais- seurschap	Werkcollege Beeldende Kunst (9 EC)			Study Trip (6 EC)		
	Methods and Theories of Art History (6 EC)	KMC I: Geschiedenis van de Kunstmarkt en Connaisseurschap (6 EC)		KMC II: Hedendaagse praktijk van Kunst, Markt en Connaisseurschap (6 EC)		
	Keuze (6 EC)					
Contem- porary Art History	Seminar Contemporary Art (9 EC)			Art Criticism (6 EC)		
	Methods and Theories of Art History (6 EC)	Media Art History: The Digital Divide (6 EC)		Study Trip (6 EC)		
	Elective (6 EC)					

Masteropleiding Erfgoedstudies

Semester 1		Semester 2	
Periode 1	Periode 2/3	Periode 4	Periode 5/6
Historic Landscape and Archaeological Heritage (6 ec)	Biography of Landscape (6 ec)		Transformations: Meeting designers (6 ec)
Architectural and Town Planning Heritage (6 ec)	Electives (18 ec)		
MA-thesis (18 ec)			

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

DAG 1

Woensdag 11 december 2019

09.30	09.45	Ontvangst
09.45	12.00	Vorbereidend overleg panel en inzien documenten
12.00	12.45	Interview formeel verantwoordelijken
12.45	13.15	Lunch
13.15	14.15	Interview inhoudelijk verantwoordelijken
14.15	14.30	Panel intern overleg
14.30	15.15	Interview studenten B Media, kunst, design en architectuur
15.15	16.00	Interview docenten B Media, kunst, design en architectuur
16.00	16.30	Pauze/ intern overleg
16.30	17.15	Interview studenten M Kunst- en Cultuurwetenschappen
17.15	18.00	Interview docenten M Kunst- en Cultuurwetenschappen

DAG 2

Donderdag 12 december 2019

09.00	10.30	Aankomst, intern overleg panel, inzien documenten en inloopspreekuur (10.00-10.30)
10.30	11.15	Interview studenten master Erfgoedstudies (vt)
11.15	12.00	Interview docenten master Erfgoedstudies (vt)
12.00	12.30	Intern overleg
12.30	13.00	Lunch
13.00	13.30	Interview OLC
13.30	14.15	Interview examencommissie
14.15	14.45	Pauze/ intern overleg
14.45	15.30	Interview studenten master Erfgoedstudies (du)
15.30	16.15	Interview docenten master Erfgoedstudies (du)
16.15	17.45	Panel intern opstellen voorlopige bevindingen

DAG 3

Vrijdag 13 december 2019

09.15	10.00	Aankomst, intern overleg panel
10.00	11.00	Eindgesprek management
11.00	12.15	Panel intern opstellen voorlopige bevindingen
12.15	12.45	Lunch
12.45	13.30	Panel intern opstellen voorlopige bevindingen en voorbereiden mondelinge rapportage
13.30	14.30	Ontwikkelgesprek
14.30	14.45	Pauze/ intern overleg
14.45	15.15	Mondelinge rapportage voorlopig oordeel

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek 15 eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Media, Kunst, Design en Architectuur, 15 eindwerken van de masteropleiding Kunst- en Cultuurwetenschappen en 15 eindwerken van de masteropleiding Heritage Studies. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

Toetsdossiers

Bachelor MKDA

- Historisch overzicht 1 18-19
- Binnenlandse excursie 18-19
- Great Cities 18-19
- Contesting Images 18-19

Master KCW

- Media Aesthetics (after the media) 18-19
- Methods of Design Analysis 18-19
- Methods and theories of art history 19-20
- Seminar architecture 18-19

Master Erfgoedstudies

- Architectural and Town Planning Heritage 18-19
- Transformations Meeting Designers 18-19

Stagedocumenten

Bachelor MKDA

- Kunst: Christie's
- Media: BNNVARA
- Design: Stedelijk Museum
- Architectuur: SteenhuisMeurs

Master KCW

- Architectuur: Gemeente Amsterdam
- Architectuur: Het Oversticht
- KMC: Fondation Constant
- CAH: Fotomuseum Den Haag
- CAMS: V&V Urban Contemporary Art
- Design: The State of Mind

Master Erfgoedstudies

- SteenhuisMeurs

Jaarverslagen

- Jaarverslag toetskamer Faculteit der Geesteswetenschappen 2018-2019
- Jaarverslag examencommissie Faculteit der Geesteswetenschappen 2017-2018

- Jaarverslag opleidingscommissie Kunst en Cultuur 2018-2019
- Jaarverslag opleidingscommissie Kunst en Cultuur 2017-2018
- Jaarverslag CLUE+ 2018

Algemene documenten

- Facultaire scriptieregeling Bachelor
- Scriptiehandleiding Ba MKDA
- Facultaire scriptieregeling Master
- Scriptiehandleiding masteropleidingen Kunst en Cultuur
- Facultaire stageregeling (NB: geldt niet voor Ma Erfgoedstudies dual / Curating Art and Cultures)
- Regels en richtlijnen examencommissie FGW 2019-2020
- Introductieboekje studiejaar 19/20, Ba MKDA
- Kader Onderwijskwaliteitszorg FGW (concept)
- Toetskader VU

Overige

- Overzicht instroom per specialisatie voor de Ba MKDA en de Ma KCW